

Uz ovaj broj: Između sreće Mirjane Karanović i mržnje Dragana Jočića

SLOBODA ĆE DOĆI KAD JE RAZUMEŠ

Andrej Nosov

Zazvonio je telefon negde iza ponoći. Zvao je prijatelj iz Prištine. Pošto me nikada ranije nije zvao tako kasno, pomislio sam da se nešto strašno dogodilo. Čuo sam buku i njegov usplahireni glas koji mi saopštava „da je Mirjana Karanović u Prištini, da je igrala na prištinskoj pozorišnoj sceni i da joj se ništa nije dogodilo“. Pomislio sam pa šta bi joj se dogodilo pobogu, ali nisam to rekao glasno, jer znam da bi on odmah počeo da mi objašnjava da ne razumem i da sve posmatram iz „napredne beogradske perspektive“, da je manjinama veoma teško na Kosovu, da je ovo korak napred.... Slušao sam njegovo radovanje. Upitao sam se da li Mirjana Karanović zna šta je donela Prištini? Da li zna koliko je ljudi presrećno izašlo iz Nacionalnog teatra?

Kasnije sam pomislio da je to samo još jedan korak ka toj „normalizaciji“ kojoj težimo, da je to samo još jedan u nizu događaja koji će nas osloboditi okova kojima smo stegnuti. Nekoliko dana kasnije otputovao sam u Prištinu. Svi su govorili o Mirjani Karanović i njenoj poseti i gostovanju. Jedan novinar je bio toliko opsednut da smo bežali tokom večere od njega. Shvatio sam da se Mirjana Karanović dogodila Prištini. Shvatio sam da je uspela da samo jednim gostovanjem, samo jednom od njenih brilijantnih uloga, opet - godinama posle - osvoji ono što je za Srbe izgubljeno.

Negde tih dana pojavio se ministar Jočić. Taman smo pomislili da je sve u redu i da je možda i on saznao za uspeh Mirjane Karanović, i da je odlučio da predloži da država Srbija prizna UNMIK dokumenta kako bi i prištinski glumci mogli da osvoje Beograd. Ne, ministar Jočić je opsednut nevladinim organizacijama! Pravo-

slavni vernik sa militarističkom potrebom da vređa vernike drugih religija objavio je još jednom već objavljene zapise nekakvog policijaca Zorana D. Lukovića nazivajući ga „ekspertom za verske sekte“. Naime, Inicijativa je podnela prijavu Tužilaštvu zbog dela tog gospodina iz kojih uče mladi policajci, a u kojima govori gnusne stvari o nepravoslavnim religijskim zajednicama. Tužilaštvo je očekivano odbilo još u septembru tu prijavu, a minis-

trova služba za medije kojoj pokušava da novim zakonom o policiji da veća ovlašćenja, objavila je tu vest skoro dva meseca posle. Šta ćete, procedure! Ako ovako nastavi, a nastaviće ako ćutimo, policija će nam možda za 20 godina reći šta su radili širom bivše Jugoslavije. A siguran sam da nisu procedure, već potreba da se javnosti dokaže da to što ganjamo Biljanu Kovačević Vučo, Natašu Kandić, Sonju Biserko nije namerno i nikako politički, već što su loši pravници, analitičari i ljudi. To što tu neka „avangardna NVO koja širi jednodumlje i uskogrudost“ potpisuje „neosnovane“ krivične prijave i nije važno, već je važno da je to nova, demokratska, otvorena policija kojoj

tamo neki antiSrbi nameću krivicu. E pa nije tačno. Laže Jočić, laže i vređa. I ako nije, a osnovano se sumnja da nije, video šta njegovi činovnici pišu, rade, govore, morao bi ozbiljno da vidi šta mu nova policija uči. Dragan Jočić mora da ode i ne mora da pogleda jer je kasno. Mora da ode, ako ništa drugo zbog laži. Još kad sam bio mali roditelji su me učili da ko laže taj i krade, a ko krade ide u zatvor. To jeste parola za usadivanje nekih osnovnih vrednosti, koje Jočiću nisu usadili ni pravoslavni kanoni svetog Ministarstva, a ni mladalačko doba kad se bogami i kralo. Znači, u ovom slučaju deci treba objasniti novu parolu - Ko u mladosti krade, taj u starosti laže! Za zatvor ima vremena.

Pozvali smo Mirjanu Karanović da napiše nešto za ove naše novine o svom putu u Prištinu. Pristala je. Kada mi je stigao njen tekst poslao sam ga nekim ljudima na Kosovu. Odgovorili su mi da dolazi naše vreme, da su se naježili i da jedva čekaju Mirjanu Karanović opet. Čitao sam tekst nekoliko puta i govorio o njemu. Gledao sam fotografije sa predstave i slušao priče i od onih koji su stajali u sali i svaki put se pitao šta je ovo sa nama. Moji prištinski prijatelji su bili toliko srećni u opisivanju njenih pokreta, reklo bi se, kolektivno zaljubljeni. U svom tekst ona kaže da voli da ljude čini srećnim. Opet joj je to uspelo.

.....
I pitaćete se zašto ONA velika i on mali u istom tekstu i zar se ovako piše o ljudskim pravima. Nema ovo veze sa bilo čijim pravima već sa ljudskošću. Jočić mrzi ljudskost i slobodu. Mirjana Karanović je osvaja i tu je razlika između nas i njih.

DAN KADA SU ŽENE PLAKALE ZBOG FUDBALA

Vladimir Milovanović

Šta ćemo sa ostalih milion?

Dvadeset mladih ljudi pažljivo je slušalo senku žene koja je govorila o fudbalu. Nikada nisam sreo ženu koja plače dok priča o fudbalu i nikada nisam video devojke koje plaču dok im druga žena priča o fudbalu. Možda je to zato što nikada ranije nisam čuo takvu priču. Nije to bila bilo kakva priča o fudbalu i nije to bila priča bilo koje žene.

Sabaheta Fejzić je pričala o utakmici između SCG i BiH održanoj pre nekoliko nedelja. Sabaheta Fejzić je do 1995. godine živela u Srebrenici. Nakon 13. jula 1995. godine njen život su sećanja na vreme u kome je imala muža i sina. Tri naestog jula 1995. u Srebrenici izgubila ih je obojicu.

Njenog maloletnog sina srpski vojnici otrgli su joj iz ruku u Potočarima na liniji na kojoj su razdvajani muškarci od žena.

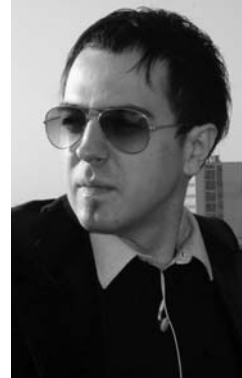
„Dok sam ih preklinjala da nastavimo zajedno, moj sin je počeo plakati. Kada je shvatio da ne možemo nastaviti zajedno nekako je uspeo da me poljubi i rekao je - 'Majko, idi molim te. Pogledala sam u njega ali ga nisam mogla ostaviti dok sam gledala u predivne zelene oči iz kojih su tekle velike suze. Otrgli su mi dete iz naručja i odveli ga...“.

Danas, deset godina nakon genocida u Srebrenici ona i dalje traži kosti svoga deteta i muža.

Deset godina nakon genocida u Sreberenici stadion u Beogradu orio se fašističkim parolama Nož-žica-Srebrenica.... Ne iznenađuje i nije najstrašnije da se u realnosti vrednosno uništenog društva, kakvo je Srbija, čuju ovi povici.

Užasno je i obeshrabrujuće što su te parole uzvikivali mladi

koji su u vreme ratova imali desetak godina. Da je bilo ko od tih mladića čuo ispovest Sabahete zamislio bi se pre nego što bi svoj povik stopio u fašističko-frenetični kolektivitet sta-

Danas, deset godina nakon genocida u Srebrenici ona i dalje traži kosti svoga deteta i muža. Deset godina nakon genocida u Sreberenici stadion u Beogradu orio se fašističkim parolama Nož – žica - Srebrenica.... Ne iznenađuje i nije najstrašnije da se u realnosti vrednosno uništenog društva, kakvo je Srbija, čuju ovi povici

diona. Ako za njih može postojati opravdanje, za njihove roditelje i društvo u celini opravdanja nema. Porodica je trebalo da na njih da prenese osnovne vrednosti na kojima počiva civilizacija. Te vrednosti temelje se na poštovanju ljudskog dostojanstva i života. To poštovanje odnosi se kako na pripadnike svog, tako i na pripadnike drugih naroda. Pitanje je da li će ikada ovo društvo uspeti da razume i poveže ove dve premise...

Sabaheta Fejzić je jedna od stotinu hiljada žrtava prethodnih ratova na teritoriji ex SFRJ. Najmanje što možemo da učinimo za njih, ali i za nas same je da ih saslušamo. Vratimo se sada na početak priče...

Dvadeset mladih ljudi učestvovalo je u razgovoru sa Zumrom Šehomerović i Sabahetom Fejzić, predstavnicama pokreta „Majke enklava Srebrenice i Žepe“. Neposredan povod za razgovor bio je projekat Inicijative mladih za ljudska prava „Srebrenica - deset godina kasnije“ čiji je cilj da mladima u Srbiji približi svedočenja žrtava genocida u Srebrenici.

Dvadeset mladih ljudi nemo je gledalo u Sabahetu i Zumru. Na kraju nije bilo pitanja. Tih dvadeset mladih ljudi nikada neće uzvikivati fašističke parole na stadionima.

Pitanje je, šta ćemo sa ostalih milion ?

TRINAEST GODINA POSLE RATNOG ZLOČINA U MIOČU PRIBOJ I DALJE ĆUTI

Građanska akcija za ljudska prava Priboj

U mestu Mioče oteto je 22. oktobra 1992. godine 17 sjeverinskih Bošnjaka. Posle 13 godina po prvi put u Priboju je održana 22. oktobra komemorativna tribina. Pored članova porodica žrtava, tribini je prisustvovalo stotinak građana Priboja, brojni aktivisti i aktivistkinje nevladinih organizacija iz Beograda, Novog Sada, Novog Pazara, Sjenice, Tutina, Leskovca, Pljevalja i novinari. Ali, niko iz lokalne vlasti nije došao da se pokloni nevinim žrtvama, svojim sugrađanima. Tribinu je organizovala nevladina organizacija Građanska akcija za ljudska prava u saradnji sa ambasadam Nemačke u SCG.

U holu Doma kulture u Priboju organizator je priredio izložbu fotografija popaljenih, opljačkanih i devastiranih kuća i verskih objekata u selima pribojske i pljevaljske opštine, koje su samo deo dokumentarne građe o zločinu koji se desio u rubnim selima pribojske opštine i u brdsko-planinskom području Bukovice.

Fotografije su izazvale burne reakcije prisutnih. Jedna starija gospođa se zapitala: „Pa, kako ja za ovo ne znam, gde sam bila svih ovih godina. Ovo se dešavalo u mojoj opštini, a ja nisam znala. Ovo je mogla biti i moja kuća”.

„Na današnji dan pre 13 godina svirepo su ubijeni građani opštine Priboj, čija je jedina krivica bila ta što su Bošnjaci. Mi smo danas ovde da podelimo bol i tugu sa porodicama nevinih žrtava. Mi smo danas ovde da pošaljemo poruku da nismo prestali da tragamo za istinom, da zahtevamo pravdu i da tražimo da se najodgovorniji za ovaj zločin privedu pravdi. Ne dozvolimo da se

Sjeverin zaboravi, kako se više nikada nikome ne bi ponovio“, rekla je Aida Polimac, izvršni direktor „Građanske akcije“, otvarajući tribinu.

Nemački konzul u Beogradu Bernard Hauer je pozvao pripadnike srpskog naroda i pripadnike drugih naroda koji žive na tom području da se suoče sa istinom i prihvate odgovornost za događaje u bliskoj prošlosti. On je upozorio da Srbija ne može graditi budućnost na leševima nevinih žrtava i da je neoprostivo da većina pripadnika srpskog naroda

smatra nacionalnim herojima ljude koji su počinili najgnusnije zločine. On je istakao da Srbija i Crna Gora treba da počnu pregovore sa Evropskom unijom i da je jako važno da države članice Evropske unije budu upoznate sa događajima u Sandžaku i da insistiraju od vlasti da istraže i procesuiraju sve

zločine, jer bez suočavanja sa istinom, prihvatanja odgovornosti, kažnjavanja počinitelja zločina i nadoknade štete žrtvama, Srbija i Crna Gora ne mogu da se nađu u evropskoj porodici.

Član porodice žrtava Behudin Hodžić, kome je otet otac, pognute glave je rekao: „Sramota je za Priboj da se ovako malo ljudi odazvalo, a hvala

Behudin Hodžić kome je otet otac, pognute glave je rekao: „Sramota je za Priboj da se ovako malo ljudi odazvalo, a hvala svima onima koji su došli. Većina ljudi koji su danas ovde nije odavde. Pribojci, ovi ljudi koji su nastradali su bili vaši sugrađani, komšije, prijatelji,,

svima onima koji su došli. Većina ljudi koji su danas ovde nije odavde. Pribojci, ovi ljudi koji su nastradali su bili vaši sugrađani, komšije, prijatelji,,

Govoreći o suđenju za otmicu i ubistvo sjeverinskih Bošnjaka, Jovan Nicić, pravni analitičar Fonda za humanitarno pravo je istakao da

suđenje nije zadovoljilo pravdu, jer se nije utvrdila odgovornost pripadnika Višegradske brigade Vojske Republike Srpske i tadašnje Vojske Jugoslavije. Istakavši da je tadašnji predsjednik SRJ Dobrica Ćosić formirao komisiju koja je trebalo da istraži otmicu Sjeverinaca, Nicić je objasnio da ne postoji izveštaj te komisije, niti bilo kakav dokument o radu komisije. Prema njegovim rečima politički motivi ne dozvoljavaju da se istina utvrdi. Nicić je objasnio da, kada presuda postane pravosnažna, država je u obavezi da porodicama žrtava nadoknadi štetu.

„Novac nikada ne može da vam vrati najbliže, ali bi to bio znak priznavanja zločina, odgovornosti i na neki način vraćanje dostojanstva žrtvama tog brutalnog zločina“, istakao je Nicić.

Dragoljub Todorović, advokat Fonda za humanitarno pravo i zastupnik porodica žrtava, vidno uzbuđen je rekao da je suđenje bilo farsično i skandalozno, da tužilaštvo opstruira suđenje i abolira pojedince. On je istakao da nisu osuđeni oni koji su najviše krivi za ovaj zločin, a nisu optuženi čak ni svi neposredni izvršioци. Postavio je pitanje odnosa međunarodne zajednice i Haškog tribunala prema zločinima u Sandžaku. „Slobodan Milošević u Hagu odgovara za zločine na Kosovu, u Bosni i Hrvatskoj, ali ne i za zločine u Sandžaku. Haški tribunal ignoriše etničko čišćenje u Bukovici, dva stravična zločina - otmice u Štrpcima i Sjeverinu, granatiranje i ubistva u Kukurovićima, paljenje sela, ubistvo Rama Berba“, naglasio je Todorović. Prema njegovim rečima, „Koštunica je gori od Miloševića, jer je reafirmisao zločinačku politiku Slobodana Miloševića“.

Semiha Kačar, predsednica Sandžačkog odbora za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz Novog Pazara podsetila je na otmice, ubistva, paljevine kuća, škola i verskih objekta-

ta, te policijsku torturu u Sandžaku, posebno u pribojskoj i pljevaljskoj opštini i naglasila da je tribina pokušaj da se suprotstavimo logici da se vremenom sve zaboravlja i da je obaveza nevladinog sektora da ne dozvoli da se zločini „guraju pod tepih“.

Pripadnice „Žena u crnom“ su došle iz cele Srbije da se poklone nevinim žrtvama, da izraze saučešće, saosećanje, tugu i solidarnost sa njihovim porodicama. „Želim da se obratim porodicama žrtava i važno nam je da vi to čujete – oprostite nam, oprostite nam što su u naše ime oni izvršili

zločine“, izjavila je Staša Zajović, koordinatorica „Žena u crnom“. Ona je naglasila da bi bilo krajnje vreme da oni koji su na vlasti zatraže izvinjenje od porodica žrtava, čime bi pokazali da su raskrstili sa politikom zločina u organizaciji države, da uvažavaju ljudsko dostojanstvo i bol i da im je stalo do zajedničkog života i poverenja. Iz faze državnog

organizovanog zločina se prešlo na institucionalno poricanje te zločinačke politike. Civilno društvo ima obavezu da insistira na otkrivanju istine, kažnjavanju zločinaca i onih koji

poriču zločinačku prošlost“, rekla je Zajovićka.

Nakon tribine, na ulice Priboja je izišla povorka sastavljena od porodica žrtava, nevladinih aktivista i nekolicine građana, koja se uputila na obale Lima da simboličnim bacanjem ruža u reku odata je poštu nevinim žrtvama. U ime porodica žrtava Sakiba Hodžić je bacila šesnaest crvenih i jednu žutu ružu u Lim, rekavši: „Neka ove ruže, naše suze i naša bol stignu do vas. Nećemo prestati da vas tražimo.“ Nakon nje, žute ruže su bacili i ostali prisutni, građanke i građani opštine Priboj, ak-

tivisti/kinje nevladinih organizacija „Žene u crnom“, „Inicijative mladih za ljudska prava“, „Fonda za humanitarno pravo“, „Impulsa“, „Damad-a“, „Urban in-a“, „Sandžačkog odbora“ i drugih nevladinih organizacija.

Zašto se Pribojci nisu odazvali u većem broju? Zašto niko nije došao iz lokalne vlasti? Gde su predstavnici političkih partija? Zar je moguće da ih se to ne tiče? Zar ne žele da se poklone

Pripadnice „Žena u crnom“ su došle iz cele Srbije da se poklone nevinim žrtvama, da izraze saučešće, saosećanje, tugu i solidarnost sa njihovim porodicama. „Želim da se obratim porodicama žrtava i važno nam je da vi to čujete – oprostite nam, oprostite nam što su u naše ime oni izvršili zločine“, izjavila je Staša Zajović, koordinatorica „Žena u crnom“

nevinim žrtvama? Da li za njih jedan ljudski život tako malo vredi? Ramiz, Beli, Dževad, Sabra, Rasim, Hanka, Džavid i još mnogo njih traži odgovore...

ISTRAŽITI ZLOČIN U SJEVERINU

Povodom 13 godina od otmice i ubistva 17 Bošnjaka iz Sjeverina, Fond za humanitarno pravo i Inicijativa mladih za ljudska prava zahtevaju od nadležnih državnih organa da sprovedu temeljnu istragu protiv svih lica koja su učestvovala u organizaciji i izvršenju ovog zločina, i da nakon toga porodicama žrtava dodele adekvatnu materijalnu naknadu koja bi predstavljala dokaz priznanja odgovornosti za izvršeno zlodelo i patnje žrtava.

U subotu, 22. oktobra 2005. godine navršava se 13 godina od otmice i ubistva 17 Bošnjaka iz Sjeverina. Toga dana u mestu Mioče, selu na samoj granici BiH sa Republikom Srbijom, grupa vojnika Vojske Republike Srpske, na čelu sa Milanom Lukićem iz Višegrada izvršila je otmicu, na taj način što su zaustavili autobus, koji je saobraćao na relaciji Rudo – Priboj i nakon legitimisanja, izveli 17 putnika muslimanske nacionalnosti i kamionom ih prevezli u Višegrad. Tamo su ih, ispred hotela „Vilina vlas“ prvo zlostavljali, a nakon toga odveli na obalu reke Drine, gde su ih sve pobili.

Žrtve ovog zločina su: Mehmed Šebo, Zafer Hadžić, Meda Hadžić, Medredin Hodžić, Ramiz Begović, Derviš Softić, Medhad Softić, Muja Alihodžić, Alija Mandal, Sead Pecikoz, Mustafa Bajramović, Hajrudin Sajtarević, Esad Džihic, Sabahudin Čatović, Ramahudin Čatović, Idriz Gibović i Melvida Koldžić.

Vrhovni sud Srbije je u septembru 2004. godine ukinuo presudu Okružnog suda u Beogradu kojom su za ovaj zločin osuđeni Milan Lukić, Oliver Krsmanović, Dragutin Dragičević i Đorđe Šević. Nakon toga usledilo je ponovljeno suđenje, koje je završeno 15. jula 2005. godine donošenjem osuđujuće presude kojom su Lukić, Krsmanović i Dragičević osuđeni na 20, a Šević na 15 godina zatvora. Optuženima Milanu Lukiću i Oliveru Krsmanoviću sudilo se u odsustvu, pošto su se nalazili u bekstvu. Optuženi Lukić je uhapšen u

Argentini u avgustu ove godine, dok se Krsmanović i dalje nalazi u bekstvu. Međutim, obzirom da je protiv Milana Lukića optužnicu podiglo i Tužilaštvo Haškog tribunala i obzirom da Tribunal ima primat u odnosu na domaće pravosuđe, Lukić će biti izručen Haškom tribunalu.

Iako se u samoj optužnici i kasnije u presudi beogradskog Okružnog suda navodi da su optuženi bili pripadnici paravojne formacije «Osvetnici», jasno je da se radilo o pripadnicima Višegradske brigade Vojske Republike Srpske. Naime, tadašnji načelnik štaba ove brigade, Luka Dragičević optuženima Lukiću i Dragičeviću izdao je pot-

Iako se u samoj optužnici i kasnije u presudi beogradskog Okružnog suda navodi da su optuženi bili pripadnici paravojne formacije «Osvetnici», jasno je da se radilo o pripadnicima Višegradske brigade Vojske Republike Srpske

vrde o pripadnosti Višegradske brigade, koje se nalaze u sudskim spisima. Takođe, Luka Dragičević je u svom iskazu pred sudom tvrdio da u Višegradu nisu postojale nikakve paravojne formacije, a da su se pripadnici njegove brigade međusobno nazivali raznim imenima od kojih je jedno i «Osvetnici».

Imajući u vidu navedeno, kao i činjenicu da su u samom izvršenju zločina pored optuženih učestvovali i neke druge osobe, neophodno je sprovesti dodatnu istragu kojom će biti obuhvaćena sva nadređena lica i ostali izvršioци zločina. U protivnom, ovo će biti samo još jedan dokaz da su najviši državni organi saučesnici u atmosferi poricanja zločina.

.....
22.11.2005

KONFERENCIJA ZA NOVINARE INICIJATIVE MLADIH NASTAVLJA SE POLITIKA KRŠENJA ZAKONA

Inicijativa mladih za ljudska prava je 12. oktobra u Medija centru predstavila izveštaj „Primenam tranzicionih zakona u Srbiji II“. Ovaj izveštaj predstavlja rezultate višemesečnog istraživanja Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Zakona o suđenjima za ratne zločine, Zakona o javnom informisanju, Zakona o radiodifuziji i Zakona o preuzimanju nadležnosti vojnih sudova, tužilaštava i pravobranilaštva.

Izvršni direktor Inicijative Andrej Nosov je naveo da se u Srbiji nastavlja politika otvorenog kršenja zakona i da ne postoji vladavina prava u kontekstu zakona koje je Inicijativa pratila. Apostrofirana je činjenica da niko nije snosio odgovornost zbog nepoštovanja naloga za hapšenja haških optuženika. „Moj ključni problem u vezi sa radom

veća i tužilaštva za ratne zločine je nedostatak komunikacije sa građanima. Ne postoji svest o tome koliko je važno da predstavnici tužilaštva i suda govore građanima. Ta suđenja ne smeju da ostanu daleko od građana Srbije koji žive u unutrašnjosti. Aleksandra Milenov, portparol Haškog tribunala u Srbiji i Matijas Helman (Mathias Hellman), njen prethodnik, su do sada sa YIHR putovali na preko 30 debata po unutrašnjosti Srbije. „Prema našem mišljenju te institucije još uvek nisu spremne da se u dovoljnoj meri otvore prema građanima“, kazao je Nosov. Po njegovom mišljenju ključni zadatak tih institucija je da pored istine i pravde doprinesu promenama društvenih vrednosti. „Podsetio bih i na masovne grobnice koje se nalaze na deset kilometara od centra Beograda i postavio pi-

tanje koliko se naše društvo bavi time. Odakle su ti ljudi? Ko ih je tu doneo? Šta se dešava sa tim procesima? Bekim Gaši (Bekim Gashi) sa Kosova iz opštine Suva Reka izgubio je više od 30 članova porodice. Za više od 20 članova porodice, među kojima su i deca, on nema nikakve informacije. Sve dok Bekim ne prepozna da je ovaj sud mesto gde će on dobiti pravdu neće biti ispunjen mandat ovog suda“, rekao je Nosov i dodao da je pogled iz regiona na suđenja za ratne zločine pred sudovima u Srbiji najvažnija stvar.

Poverenik za informacije od javnog značaja Rodoljub Šabić je rekao da je predstavnik četvrte grane vlasti koja se u Srbiji tek gradi, te da je to gotovo nemoguće bez saradnje sa nevladinim sektorom i da je napor koji nevladin

sektor ulaže u primenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja veoma važan.

„Situacija oko ovog zakona je sada kvalitativno drugačija“, istakao je Šabić i dodao da je Srbija konačno dobila Poverenika za informacije od javnog značaja koji je efikasan. Kada je reč o istraživanju Inicijative i rezultatima koji su postignuti poverenik naglašava da se ne mora složiti oko svakog pojedinačnog pitanja i zaključka Inicijative mladih.

„Poseban kvalitet Inicijative mladih je što idu dalje od drugih. Ne zaustavljaju se na činjenici da su spoznali probleme u primeni ovog zakona u praksi. Njihova logika monitoringa se ne završava na ovom izveštaju bez obzira što ti izveštaji uvek imaju vrednost. Oni koriste instrumente koje zakon stavlja na raspoloaganje. Dosadašnja istraživanja završavala su se sa konstatacijom da je stanje loše i to je bilo sve. Inicijativa tera Poverenika i druge institucije da rade svoj posao i ja mislim da to i jeste posao nevladinog sektora. Inicijativa je bitno doprinela afirmaciji realnih institucija koje zakon sadrži“, rekao je Šabić. On dodaje da izveštaj Inicijative sadrži dosta dobrih ocena o radu Poverenika, ali i jednu kritiku. Po oceni Poverenika problem je odlično markiran i on zaista postoji. Reč je o edukaciji kadrova koji u organima javne vlasti rade na primeni ovog zakona. Još nije zaživela ideja da građanin ima

pravo da pita sve iz dva fundamentalna razloga, jer plaća porez i jer je birač. Rečeno je u izveštaju i da Poverenik snosi deo odgovornosti za to. „Ja od odgovornosti ne bežim i ta ocena je delimično tačna, ali postoji i izričita zakonska obaveza svih državnih organa da rade na edukaciji svojih službenika“, završio je Šabić i skrenuo pažnju da će biti problema sa godišnjim izveštajima o radu organa javne vlasti. „Mnogi organi javne vlasti nisu u ovom trenutku spremni da objave takav izveštaj“ kazao je Šabić.

Miroslav Janković iz Inicijative mladih za ljudska prava je izlagao o rezultatima istraživanja koja se tiču Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja i Zakona o preuzimanju nadležnosti. Istakao je da drugi deo istraživanja sadrži samo zaključke i preporuke do kojih se došlo u toj fazi istraživanja. „Novi kvalitet ovog istraživanja je analiza rada kancelarije poverenika“ – naveo je Janković. Janković je dodao da je samo 46,85 odsto testiranih državnih organa poštovalo Zakon i da takav rezultat pokazuje da se trend nepoštovanja Zakona nastavlja. Pored lokalnih institucija, Inicijativa je tokom ovog istraživanja testirala i ministarstva Vlade Republike Srbije, Okružne sudove i Okružna javna tužilaštva u Srbiji. Janković je preporučio da se primena ovog zakona može poboljšati ukoliko se nadzor nad primenom ovog

zakona poveri nekom drugom organu, a ne Ministarstvu kulture (koje se pokazalo kao nedovoljno kompetentan organ); ukoliko se pokrene šira akcija predstavljanja građanima mehanizama koje im zakon omogućava i ukoliko se povereniku daju šira ovlašćenja u cilju sankcionisanja prekršilaca zakona. Naglašeno je i da se u Zakon mora uneti odredba po kojoj će se odgovorna lica u organima javne vlasti kazniti novčanom kaznom ukoliko ne odgovore na zahtev u predviđenom roku.

„Bez te odredbe državnim organima su otvorena vrata za zloupotrebu i odugovlačenje sa primenom zakona“ – istakao je Janković.

Zaključeno je da je Inicijativa tokom deset meseci poslala oko 700 zahteva za slobodan pristup informacijama i da ni u jednom slučaju odbijanja zahteva nije stiglo rešenje sa obrazloženjem i poukom o pravnom leku, kako je to Zakonom predviđeno. „Za to je predviđena novčana kazna od 5.000 do 50.000 dinara. Mislim da bi te kazne trebalo povećati“ – upozorio je Janković.

„Govor mržnje i dalje postoji u medijima u Srbiji. Često se kombinuju govor mržnje i pozivi na linč. Time se grubo krše odredbe Zakona o javnom informisanju. Najflagrantniji primer je tekst nedeljnih novina „Tabloid“ o Sonji Biserko, predsednici Helsinškog odbora za ljudska prava. U tom slučaju je došlo do grubog narušavanja njene privatnosti“, rekao je Dragan Popović, koordinator programa zaštite ljudskih prava u YIHR. On smatra da je neophodno da se Zakon o javnom informisanju dopuni odredbom kojom se zabranjuje relativizacija i negiranje zločina u medijskom izveštavanju. „Negiranje sudski utvrđene istine vodi ka urušavanju vrednosti kao što su istina i pravda“ – istakao je Popović. Prema njegovim rečima mediji koji prednjače u relativizaciji zločina su „Srpski nacional“, „Kurir“, „Večernje novosti“, „Glas javnosti“, „Tabloid“, „Svedok“, „Evropa“ i „NIN“.

J.M.

PRITISCI NA NVO U SRBIJI

REPUBLIKA SRBIJA
 MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
 KABINET MINISTRA
 Biro za saradnju sa medijima
 11000 BEOGRAD, KNEZA MILOŠA 101

SAOPŠTENJE

Sredinom juna, tačnije 14. juna 2005. godine NVO Inicijativa mladih za ljudska prava izdala je saopštenje, koje su preneli štampani i elektronski mediji, u kome se kaže da je protiv pripadnika Uprave kriminalističke policije u Beogradu, kapetana Zorana Lukovića podnela krivičnu prijavu zbog izazivanja rasne, verske i nacionalne mržnje, razdora i netrpeljivosti iz člana 134. Osnovnog krivičnog zakonika, Okružno javno tužilaštvo je 8. septembra ove godine odbacilo ovu krivičnu prijavu kao neosnovanu.

U vremenu smo kada državi opterećenoj brojnim tranzicionim zadacima dobro dođe svaki pojedinačni entuzijazam njenih činovnika, kao u slučaju kapetana Lukovića, eksperta za sekte čiji je kvalitet i objektivnost rada nebrojeno puta verifikovan kako od građana tako i od domaće i inostrane stručne javnosti, a koji u MUP Republike Srbije ima podršku. Nije dobro, ma koliko neko želeo da bude avangardan i napredan i prednjači u nečemu što se od njega očekuje, barata ničim drugim do potpisivanja neosnovanih krivičnih prijavi. Rad nevladinih organizacija tranzicionoj Srbiji je dragocen i treba da bude na korist njenih žitelja, da svedoči demokratiju, progres, a ne uskogrudost i jednoulje.

01 broj: 214/05

Beograd, 27. oktobar 2005. godine

Povodom saopštenja MUP Srbije**Inicijativa traži ostavku ministra policije Dragana Jočića**

Inicijativa mladih za ljudska prava (Inicijativa) zahteva od Vlade Republike Srbije da po hitnom postupku predloži razrešenje ministra unutrašnjih poslova Dragana Jočića zbog javne podrške širenju verske mržnje i pritiska na nevladine organizacije. Ministarstvo unutrašnjih poslova na čelu sa Jočićem izdalo je saopštenje u kome napada Inicijativu zbog podnošenja krivične prijave protiv kapetana policije Zorana D. Lukovića za krivično delo izazivanja verske mržnje, razdora i netrpeljivosti. Nakon odbacivanja krivične prijave, Inicijativa je podnela zahtev za sprovođenje istrage protiv Lukovića Okružnom sudu u Beogradu.

U saopštenju Ministarstvo navodi da je Luković “ekspert za sekte čiji je kvalitet i objektivnost rada nebrojeno puta verifikovan kako od građana tako i od domaće i inostrane stručne javnosti, a koji u MUP-u ima podršku”. Zoran D. Luković u svojim knjigama i javnim nastupima sve manjinske verske zajednice naziva sektama i njihove vernike predstavlja “kao ljude koji se bave prostitucijom, kao ljude koji se podsmevaju verskim praznicima i crkvenim službama, kao krivce za razvijanje zavisnosti i ubijanje slobodne volje pojedinca, kao vernike koji druge ljude gledaju kao demone, kao ljude koji žele da se obogate i imaju uticaj na centre moći, kao promotere specijalnog rata, kao donosiocce smrti i razaranja”.

Svojim saopštenjem MUP Srbije napao je Inicijativu da širi “uskogrudost i jednoulje” i da potpisuje “neosnovane krivične prijave”. Ovakve kvalifikacije predstavljaju otvoren napad na jednu nevladinu organizaciju, potpuno neprimerene pravilima demokratskog i otvorenog društva za koje se Vlada Republike Srbije deklarativno zalaže. Za pritisak na civilni sektor i otvoreno solidarisanje sa osobama koje šire versku mržnju ministar Jočić mora snositi odgovornost. Njegovo ostajanje na ovoj funkciji značilo bi da Vlada Republike Srbije stoji iza ovih stavova i da ceo njen sastav snosi odgovornost za posledice koje trpe pripadnici manjinskih verskih zajednica zbog delovanja Lukovića i njemu sličnih.

REZ SPECIAL

Odnosi Prištine i Beograda

SRPSKA GLUMICA NA SCENI PRIŠTINSKOG POZORIŠTA

SVI DELIMO ISTO ZLO

Mirjana Karanović

Kada me je Dino Mustafić, kreditelj predstave "Hellerova noć", pitao da li bih išla na pozorišni festival u Prištinu, odmah sam pristala. Nisam mnogo razmišljala. Kasnije sam pomislila - da li bi trebalo da idem, da nije opasno, ipak sam ja iz Beograda, možda će mi se nešto desiti. Stalno odatle stižu loše vesti. Ubistva, zasede, napadi, pritisci. Sudeći po vestima, Kosovo je jedna velika ratna zona. Opasno mesto za Srbe. Ali, bez obzira na to, želela sam da odem. Da vidim svojim očima kako je tamo. Zapravo sam bila uzbuđena da bih mogla da učinim nešto korisno, nešto što bi ostavilo traga, nešto dobro. Ja volim da budem dobra. Imamo odličnu predstavu i bila bih

ponosna da je prikažemo i da učinimo prištinskoj publici ono što već "radimo" sarajevskoj i beogradskoj, a to je da ih rasplačemo.

Ipak, nisam znala kako će nas primiti. Predstava je bosanska, ali ja sam srpska glumica. Očekivala sam učtiv, konvencionalan prijem i zato smo, moj partner u predstavi Ermin Bravo i ja, odlučili da se odmah posle predstave vratimo u Skoplje, u kome smo prethodne večeri igrali na festivalu MOT, prespavamo i ujutro avionom za Beograd.

Okolo podneva je došao auto koji treba da nas vozi u Prištinu. Po nas je došao glavni menadžer festivala, mladi kosovski reditelj, Faik Ispahiju (Ispahiu) i njegova pomoćnica mlada glumica Fl-

jora (Florja). Put od Skoplja do Prištine nije dugačak, ali smo uspeli da se dobro izrazgovaramo, da pitamo sve što

nas zanima i da odgovorimo na mnoga pitanja naših ljubaznih domaćina. Naša namera da se odmah posle predstave vratimo ih je nasmejala. Rekli su da toliko ljudi želi da nas vidi i razgovara sa nama da ne bi bilo dovoljno da ostanemo i nekoliko dana. Iznenađenje broj jedan.

Igrali smo u Nacionalnom teatru. Svi su izuzetno ljubazni. Pozorište je sveže renovirano i lepo izgleda. Imamo tremu, jer igramo na velikoj sceni predstavu koju i u Sarajevu i u Beogradu igramo u kamernom prostoru. To je intimna priča o dvoje ljudi na margini društva koje je utopljeno u fašizam i nasilje nad svima koji se razlikuju. Tema svakako aktuelna na celom prostoru Balkana. Nema naroda čiji pripadnici nisu doživeli to užasno osećanje straha da će im neko upasti u kuću i kazniti ih zato što ne pripadaju prihvatljivoj većini.

Odigrali smo jednu od najboljih predstava, iako sam nekoliko puta pomislila da li publika ra-

Igrali smo u Nacionalnom teatru. Svi su izuzetno ljubazni. Pozorište je sveže renovirano i lepo izgleda. Imamo tremu, jer igramo na velikoj sceni predstavu koju i u Sarajevu i Beogradu igramo u kamernom prostoru. To je intimna priča o dvoje ljudi na margini društva koje je utopljeno u fašizam i nasilje nad svima koji se razlikuju. Tema svakako aktuelna na celom prostoru Balkana. Nema naroda čiji pripadnici nisu doživeli to užasno osećanje straha da će im neko upasti u kuću i kazniti ih zato što ne pripadaju prihvatljivoj većini

zume jezik. Njena reakcija govorila je da nas odlično razume. Pozorište je bilo prepuno. Poslednji deo predstave je bio izuzetno potresan za mene, jer govori o smrti nevinih. Aplauz koji se prolomio posle predstave neću zaboraviti. Stajala sam pred publikom koja je skandirala i vikala, imala ogromnu knedlu u grlu i mislila kako smo srećni što smo živi i izbegli užasnu sud-

binu likova u komadu i koliko nevinih je stradalo, pogotovo dece. Mislila sam kako svi delimo zajedničko zlo i zajedničke patnje i kako je strašno da ne možemo da podelimo jedni sa drugima naša osećanja.

Aplauz i ovacije su trajali dugo. Kada smo konačno otišli u garderobu, ljudi su dolazili da nas pozdrave, čestitaju i iskažu utiske. Bili su oduševljeni. Iako smo bili

potpuno iscrpljeni, morali smo da odemo u pozorišnu kafanu u kojoj nas je čekala cela sala. Čekali su da nas vide i čestitaju. Prilazili su ljudi različitih godina, ljubili nas, govorili koliko ih je potresla naša predstava. Bilo je mnogo mladih ljudi i velika većina njih je odlično govorila srpski jezik.

Sutradan ujutro na razgovoru koji je organizovan povodom predstave dugo smo pričali i o predstavi i o našim razdvojenim životima, o želji da se družimo, upoznajemo i ponovo srećemo. Festival u Prištini je međunarodni i po koncepciji je sličan našem BITEF-u. Održava se drugi put. Organizuju ga i vode mladi ljudi sa veoma malo novca koji dobijaju iz budžeta. Snalaze se kao i svi zaljubljenici u umetnost i pozorište na Balkanu. Žele da komuniciraju sa svetom, da izađu iz izolacije koju je nametnuo rat i politička situacija na Kosovu. Drago mi je da sam tamo bila. Mislim da je to jedini i najbolji način da ja pomognem da se povežu ljudi koje je politika razdvojila.

Videla sam da u Prištini postoje ljudi kojima je stalo do komunikacije, koji su drugačiji, obični ljudi koji žele da žive bolje, kulturnije, u miru sa svojim susedima. Njihovu ljubaznost i emocije sa kojima su me primili i ispratili uz poziv da dođem ponovo neću nikada zaboraviti.

Autorka je glumica iz Beograda

RAZUM I OSEĆAJNOST

Radovan Kupres

Kosovo je veliki tabu u današnjoj Srbiji. Noćna mora srpske politike, i ne samo politike. Gotovo da bi se odnos Srbije prema Kosovu i bolnom pitanju njegove budućnosti najbolje mogao opisati onom izrekom – U kući obešenog, ne govoriti o konopcu! Gotovo, kažem, jer o Kosovu se govori, i to dosta, ali malo se kaže. Malo, pa ništa.

Mantre poput „više od autonomije, manje od nezavisnosti“, ne kazuju nikome ništa. Odnosno, na drugu loptu kazuju da naša država zapravo ne zna šta da traži u vezi s Kosovom. Prethodno smo mantrali „standardi pre statusa“ i, evo, došao je trenutak koji je obelodanio da status neće čekati standarde. Bar ne beskonačno, čemu su se mnogi ovde potajno nadali. Kad bi mogla, Srbija bi se prema Kosovu najradije ponašala kao nesavestan đak prema domaćem zadatku. Ostavio bi ga za sutra, preko sutra...

Tokom 90-ih, Srbija, već dovoljno izbezumljena mnoštvom drugih muka i poraza, kao da je htela samu sebe da ubedi u ono u šta ju je Slobodan Milošević ubeđivao – da Kosovo i nije problem. Da se tamo ne dešava ništa

čudno. Da su stvari pod kontrolom. I ona Srbija koja se deklarirala za demokratiju, a protiv Miloševića, urlala je na policijske kordone – Idite na Kosovo. „Demokratska“ poruka bila je sasvim jasna – ne tucite nas, tucite Albance, tj. Šiptare.

Kontinuitet loše politike prema Kosovu i generacije autoritarnih srpskih političara ukidale su postupno pravo Srbije na Kosovo. Ni danas zvanična srpska politika, potpuno nemoćna

da štiti prava sebi lojalnih građana na Kosovu (kosovskih Srba) i srpsko kulturno-istorijsko blago, ne želi da se distancira od te sramne političke prošlosti kada se poziva na međunarodno pravo i nepovredivost teritorijalnog integriteta i bori za očuvanje, odnosno vraćanje Kosova u državno-pravni okvir Srbije. Kada govorimo, pak, o tzv. običnim ljudima, građanima Srbije, situacija je još gora. Nisam istraživao javno mnjenje na velikom uzorku, ali nemojte mi govoriti da ne znam šta govorim

Uz mnoge druge gorke pilule, taj plebs je već progutao i „gubljenje“ Kosova. Već mu je 1999. bilo jasno da ono što su Milošević i Nebojša Pavković proglasili pobedom ima neko drugo ime čim je „pobednička“ vojska počela da se povlači. Iako se niko nije usuđivao i još uvek se ne usuđuje da to izgovori, bilo je očigledno da je Srbija izgubila još jedan rat i da će kao gubitnik, koji na duši nosi nebrojene bestijalne zločine, biti u prilici samo da daje ustupke, ne i da postavlja uslove. Kao narod ratničke tradicije, Srbi vrlo dobro razumeju pravila te igre i imuni su na demagogiju koja pokušava da poraz preruši u nešto drugo.

kad tvrdim da ogroman broj Srba još uvek veruje da je idealnu meru za tretman Kosova i kosovskih Albanaca svojevremeno našao čuveni Aleksandar Leka Ranković. Gledano iz nekog drugog ugla, mislim da političari u Srbiji ozbiljno potcenjuju plebs koji vode ne zna se kuda.

Uz mnoge druge gorke pilule, taj plebs je već progutao i „gubljenje“ Kosova. Već mu je 1999. bilo jasno da ono što su Milošević i Nebojša Pavković pro-

glasili pobedom ima neko drugo ime čim je „pobednička“ vojska počela da se povlači. Iako se niko nije usuđivao i još uvek se ne usuđuje da to izgovori, bilo je očigledno da je Srbija izgu-

bila još jedan rat i da će kao gubitnik, koji na duši nosi nebrojene bestijalne zločine, biti u prilici samo da daje ustupke, ne i da postavlja uslove. Kao narod ratničke tradicije, Srbi vrlo dobro razumeju pravila te igre i imuni su na demagogiju koja pokušava da poraz preruši u nešto drugo. Ironija sudbine se poigrala s patetičnom mišlju oca nacije o Srbima kao pobednicima u ratu i gubitnicima u miru; loša karma je promenjena, pa su deca takvog oca postala gubitnici i u miru i u ratu. Naravno, kosovski problem suviše je dubok i složen i sve njegove uzroke nema smisla tražiti

samo u epohi Miloševića ili, pak, Rankovića. Za objašnjenja sukoba interesa i političkih volja Albanaca i Srba valja kroz knjige poći do događaja sa sredine 19. veka. Do slabljenja i konačnog pada Otomanske imperije, koji je potakao različite reakcije i ambicije dva naroda. I od tada se, s povremenim kraćim ili dužim prekidima, niže lanac nasilja, koje dolazi čas s jedne, čas s druge strane.

U knjizi „Kosovo, politika konfron-

tacije“ Jasminka Udovički se poziva na Edit Duram (Edith Durham) koja je, putujući zapadnim Kosovom 1908. godine, primetila da se srpsko-albanski sukob rodio iz uverenja, duboko ukorenjenog u srcu svake od dveju etničkih grupa, da ta teritorija oduvek pripada baš njoj. I nijedna grupa nije bila kadra da vidi koliko je njen nacionalizam nalik onom drugom¹.

Tom političkom nezrelošću, neemancipovanošću dva balkanska naroda manipulirale su velike sile. Danas termin „velike sile“ nije više tako popularan kao nekad. Rekao bih da ga je zamenila sintagma „međunarodna zajednica“.

Istina je i da, ako bismo se vraćali u još dalju istoriju, našli bismo i zaboravljene primere velike bliskosti dve etničke grupe, koje su, do sredine 17. veka, govorile oba jezika, bile povezane običajima, tradicijom, krvnim vezama, zajedničkim herojima².

U knjizi „Srbi i Albanci kroz vekove“ Petrit Imami opisuje vekovima staru legendu o Bogorodici ili Gospi dobrih saveta. U vreme turskog nadiranja, u skadarsku crkvu Gospe dobrih saveta

došli su jedan Albanac i jedan Sloven da se u suzama pomole pred odlazak iz domovine. Tu im se ukazala Bogorodica, prigrlila ih i tako prigrljene prenela preko mora, na Apeninsko poluostrvo. O tom se čudesnom događaju naveliko pričalo, a onda se, 1467. godine, u crkvi u Đenacanu (Genazzano), nadomak Rima, volšebno stvorila slika Bogorodice. Mnogi izbegli Albanci i Sloveni pohrlili su da je vide i crkva je dobila ime Gospe dobrih saveta (La Madona del Buon Consiglio). Nauka do sada nije uspela da utvrdi ko je stvarni autor te slike. Albanci katolici i danas neguju njen kult, pod imenom Skadarska madona³.

No, otužno je i neprimereno u istoriji tražiti lepe emocije s glupom nadom da bi one mogle neutralisati uticaje nataložene mržnje. Uopšte, trenutak je da emocije ustupe mesto razumu, a, ako se razumno čita, istorija je dobra jer pomaže da se greške prošlosti ne ponove u budućnosti.

Ne sporim ni srpskim ni albanskim liderima pravo da se pokušavaju izboriti za rešenje koje vide kao optimalno. Sporim im, međutim, pravo da i dalje

bezočno lažu, u strahu da će istina ugroziti njihove aktuelne pozicije. A vidim, bar na srpskoj strani, dosta laži i dosta straha, malo hrabrosti da se realnost sagleda i predstavi takvom kakva jeste. Naročito im sporim pravo da i dalje šire rasističku mržnju prema celokupnoj etničkoj grupi čiji interesi su suprotni što interesima njihovih karijera, što interesima nacije koju zastupaju, i da sopstvene neuspehe pravdaju novim predrasudama o podlom i pokvarenom neprijatelju. Sporim im pravo da stvaraju klimu u kojoj će stasavati frustrirane generacije koje će eventualno nezavisno Kosovo doživljavati bolno, kao što bolesnik kome je amputirana ruka i dalje oseća bol u njoj. I na čijem će bolu beskonačno profitirati neki neodgovorni političari-demagozi, koji će gubitak dela „tkiva“ nacije lečiti nacionalističkim tlapnjama.

Sretao sam mlade ljude u Beogradu koji veruju da je fizička ružnoća jedno od osnovnih kolektivnih svojstava Albanaca. Jadni oni u svom neznanju. Pa, ne znaju čak ni za Bekima Fehmiua, prelepog, predarovitog, preponosnog Beograđanina (i Prizrenca) koji je krajem 80-ih začutao za javnost Srbije, zgrožen mržnjom koja je pokuljala iz svih zvaničnih i nezvaničnih kanala. Progovorio je 2001. godine, kad mu je štampana knjiga „Blistavo i strašno“ i kad se učinilo da će stvari krenuti na bolje. U intervjuu Ljubici Pupezin prisetio se da je jedan futurolog 1976. predviđao kako će Jugosloveni biti najviši i najlepši ljudi Evrope 2020. godine, baš zbog njihove izmešanosti.

Jugoslovena i Jugoslavije više nema, ali moj je utisak da se proces raspada SFRJ još nije završio. To je kružni proces koji će se okončati tamo gde je i počeo – na Kosovu. Srećom, krvavi deo tog finala smo već pregrmeli. Valjda.

Autor je programski direktor Inicijative mladih za ljudska prava

1) J. Udovički „Kosovo, politika konfrontacije“, Samizdat B92, Beograd, 2001.

2) Isto

3) P. Imami „Srbi i Albanci kroz vekove“, Samizdat B92, Beograd, 2000.

BIOSKOP JE DAVNO PORUŠEN

Tanja Matić

Šest i po godina nakon što je Slobodan Milošević ponosno objavio "Rat je završen. Pobili smo. Nismo dali Kosovo", stičem utisak da njegova izjava o Kosovu počinje da služi kao osnovna pregovaračka platforma Srbije odnosno njene misteriozne delegacije.

Kofi Anan, generalni sekretar Ujedinjenih nacija, najavio je početak pregovora o budućem statusu, Marti Ahtisari je izabran za specijalnog izaslanika za pregovore. On se 7. novembra sastao sa šefovima diplomatija zemalja EU, zvanično otpočevši proces pregovaranja. Pregovarački timovi Kosova i Srbije usaglašavaju se, sa problemima na obe strane. Sastav pregovaračkog tima kosovskih Albanaca poznat je već mesec dana, dok još uvek nije najjasnije ko se sve nalazi u pregovaračkom timu Srbije. Albanci su se već nekoliko puta sastali i odredili sastav timova, čak i po radnim grupama. Međutim, još uvek se nisu dogovorili ko će biti na čelu tima. Problem kosovske delegacije je taj što svi žele da predvode tim, obzirom da se veruje da će onaj koji bude potpisivao završni dokument pregovora postati istorijska ličnost zapamćena po donošenju nezavisnosti Kosovu.

Sa druge strane, tim u Srbiji se polako nazire, obzirom da su pregovori već zvanično počeli, pa više nema odlaganja da se sastavi tim i suoči sa činjenicom da se o Kosovu mora pregovarati. Sve što se može čuti od srbijanske Koka-Kola delegacije, čiji se sastav čuva kao najstrožija tajna, a pregovaračka strategija krije poput zmijskih nogu, jeste da "Nećemo dati Kosovo". Zvuči poznato, samo malo zbunjuje, obzirom da su to reči onoga protiv koga se većina sadašnjih vlastodržaca u Srbiji borila. Makar deklarativno. U Srbiji takođe postoji problem ko će predvoditi pregovarački tim, samo što je situacija suprotna onoj na Kosovu.

Čini mi se, da ovde najradije niko ne bi bio taj koji će morati da potpiše završni dokument. Postoji strah da će ta osoba ući u istoriju kao neko ko se odrekao Kosova, a samim tim i otići sa političke scene. Opšta mesta o teritorijalnom integritetu i suverenitetu Srbije, bez racionalnih objašnjenja kako ih ostvariti i pre svega "zašto i pokušati da ih ostvarimo", jedine su priče koje javnost u Srbiji može da čuje kada joj državni zvaničnici pričaju o Kosovu.

U neku ruku, to je i logično, obzirom da je poznato da potražnja diktira ponudu, a veliki deo javnosti želi da čuje upravo te priče. U većini glava Srba iz Srbije, Kosovo je i dalje 'južna srpska pokrajina'. Međutim, najveći broj tih istih ljudi, teško da je posetio Kosovo u poslednjih šest i po godina, a mnogi ni ranije. Verujem, da su posetili to 'sveto srpsko mesto', teško da bi uopšte očekivali da se Kosovo sačuva.

Mene je put nekako naveo u suprotnom pravcu od većine Srba koji su početkom 2000. išli prema užoj Srbiji. Moj je autobus išao u suprotnom pravcu. Iz Vojvodine ka Kosovu. Provela sam četiri godine na Kosovu, od sredine 2000. do sredine 2004. Ako u jednoj rečenici pokušam da sumiram to što sam tamo videla, to bi bilo da "nismo sačuvali Kosovo". Međunarodna i lokalna samouprava zvanični su dokazi da država Srbija, jednostavno ne postoji na Kosovu.

U stvari, grešim, Srbija postoji na Kosovu, kroz novac poreskih obveznika u Srbiji koji odlazi za održavanje prividnog postojanja države, kojim se plaćaju profesori na fakultetu u severnoj Mitrovici, a koji žive u Srbiji i dva puta mesečno provedu po par dana na fakultetu. Novac koji ide na plaćanje administracije države Srbije na Kosovu, a koja je smeštena u Nišu, Kragujevcu, Beogradu...

I pored toga, UNMIK, čiji je legalitet

Srbija priznala potpisivanjem Rezolucije 1244 Saveta bezbednosti UN, smatra sve ove institucije paralelnim. Kao kad detetu obećavate da ćete ga voditi u bioskop da gleda crtani film, koji je pre više godina prestao da se prikazuje u bilo kom bioskopu na svetu.

Ali, da ne biste naljutili dete, vi ga i dalje uljuljukujete pričama o poseti bioskopu, odlazući čas kada ćete mu saopštiti da je to nemoguće, jer filma jednostavno nema, a ne bi iznenadilo ni da je i sam bioskop porušen.

Svi svetski mediji spekulisu o nezavisnosti ili nekoj vrsti uslovne nezavisnosti kao jedinoj opciji rešenja budućeg statusa Kosova. U Srbiji je jasno da će onaj koji potpiše takav dokument, potpisati i kraj svoje političke karijere.

Pitam se, nije li možda vreme da malo osvežimo politički univerzum, koji nam već 20 godina prikazuje iste glumce u različitim ulogama. Međutim, kao što je politika prema Kosovu zasnovana na mitologiji, možda su i priče o 'političkom samoubistvu onoga ko potpiše nezavisnost Kosova' takođe mitološkog karaktera. Naime, u borbi za Kosovo, sudija tj. UN, poznat po mlakosti i neodlučnosti, predložio je tri osnovna pravila pregovora.

Ni jedna strana nema pravo veta, ni jedna strana nema pravo odustajanja od pregovora i najlepše od svega, ukoliko neko ne potpiše određeni dokument, smatra se da se sa njim složio.

Koliko god ovo radikalno zvučalo, verujem da delegacija Srbije, ko god bio njen član, može da odahne. To je ustvari, bilo sve što im je trebalo, iako se ovih dana mogu čuti izjave srbijanskih zvaničnika da rešenje ne bi trebalo da bude nametnuto, već da se do

njega mora doći sporazumno. Najveći kompromis na koji Srbija pristaje je suštinska autonomija, a kompromis na koji Kosovo pristaje je nezavisnost. Ipak, primenom pregovaračkih pravila izbegnuta je mogućnost gubitnika u Srbiji.

U slučaju proglašenja nezavisnosti Kosova, svi u Srbiji će imati čiste ruke, jer sumnjam da će iko parafirati konačni dokument, a koji će se, i bez njihovog potpisa, računati kao usvojen.

Međutim, iako će se možda nametanjem rešenja doći do nekakvog rešenja, jer je skoro iluzorno očekivati da se dve delegacije sa potpuno suprotnim stavovima i nespremne na kompromise dogovore, nametanje rešenja može ostaviti prostor za dalje manipulacije pitanjem Kosova, posebno u Srbiji.

Postoji realna mogućnost da se, u slučaju neke vrste nezavisnosti Kosova, u Srbiji počne sa pričom o 'zloj međunarodnoj zajednici i albanskim lobijima širom sveta' koji su samo privremeno odvojili 'nerazdvojni deo Srbije', te da će se Srbija tamo vratiti, kad-tad.

Nedavno mi je jedan monah ispričao svoju teoriju: u slučaju nezavisnosti Kosova, međunarodna zajednica treba da sve Srbe iz Srbije raseli po celom svetu, kao Jevreje, a mi Srbi ćemo se vratiti na Kosovo mnogo brže nego

Ni jedna strana nema pravo veta, ni jedna strana nema pravo odustajanja od pregovora i najlepše od svega, ukoliko neko ne potpiše određeni dokument, smatra se da se sa njim složio. Koliko god ovo radikalno zvučalo, verujem da delegacija Srbije, ko god to bio, može da odahne. To je ustvari, bilo sve što im je trebalo, iako se ovih dana mogu čuti izjave srbijanskih zvaničnika da rešenje ne bi trebalo da bude nametnuto, već da se do njega mora doći sporazumno

što su se Jevreji vratili u Izrael. Teorija deluje prilično nerealno. Plašim se da bi u Srbiji tako nešto moglo zvučati realno, obzirom da većina teorija Srbije kada je reč o Kosovu nema mnogo veze sa realnošću.

Osim ovih manipulacija na verbalnom nivou, postoji mogućnost da, nezadovoljna konačnim rešenjem, Srbija prekine kontakt sa Kosovom i time ostavi

mnoga praktična pitanja nerešenim, poput jednog od najbitnijih – pitanja ratnih zločina. Ukoliko Srbija, nezadovoljna rešenjem, prekine da se bavi istraživanjem zločina nad Albancima, a Kosovo, zadovoljno rešenjem,

prekine da ispituje zločine nad Srbima, mirno Kosovo ostaće zauvek samo reč u izveštajima međunarodnih organizacija.

Sve dok sve porodice žrtava ne budu dobile jasne odgovore ko su ti ljudi koji su kidnapovali, mučili, masakrirali, silovali njihove najbliže, sumnja da je svaki Srbin i Albanac potencijalni zločinac ostaće većito prisutna i najveća prepreka

normalizovanju života na budućem Kosovu, kakav god status ono imalo. Zato je jako bitno da se što pre prekine sa mitološkim prikazom važnosti Kosova u Srbiji i nastavi sa iskrenim istraživanjem ratnih zločina, ukoliko se želi dugotrajan mir u ovom delu Balkana.

Autorka je novinarka iz Beograda i radi za Balkansku istraživačku mrežu

KULTURA RAZDVAJANJA KOSOVA I SRBIJE

POSTBRAČNI SPORAZUM

Nebi Čena (Nebi Qena)

Kosovo i Srbija su na početku procesa pregovora koji će verovatno da se završi tako što će svaka strana otići svojim putem. U kosovskom suživotu sa Srbijom nije bilo predbračnog sporazuma. Ali je logično da se sklopi postbračni sporazum.

Razdvajanje je uvek teško. Pretpostavlja se da će sporazum postignut pregovorima Kosova i Srbije u stvari biti neki oblik međusobnog razdvajanja. I to iz jednostavnog razloga što se Beograd u očima Kosovara pokazao kao nespособan i krajnje nenaklonjen partner. Vladao je nad njima čvrstom rukom. Pregovori će se neminovno usredsred-

iti na pitanje budućnosti srpske manjine na Kosovu pod vlašću Albanaca. Većina kosovskih lidera pregovore vidi kao formalnost koja će dovesti do nezavisnosti Kosova.

Šest je godina od kada su UN i NATO preuzeli administraciju Kosova, a Beograd je odvojen od Prištine. Za to vreme Beograd se, po shvatanju kosovskih političara, ali i većine stanovništva, preobratio u udaljeni centar koji nema vlast nad građanima u pokrajini.

Najvažnije pitanje za Kosovare i region jeste šta činiti sa nezavisnim Kosovom i kako ga uklopiti u evropski kontekst. Priština neće imati nikakav oblik

državnosti u bliskoj budućnosti ako ne garantuje očuvanje srpske manjine na Kosovu.

Najvažniji aspekt pregovora o budućnosti Kosova je sigurnost manjinskih zajednica, očuvanje njihovog identiteta i njihov pristup istorijskom nasleđu i verskim hramovima. To je esencijalno za opstanak bilo koje zajednice.

Najvažniji aspekt pregovora o budućnosti Kosova je sigurnost manjinskih zajednica, očuvanje njihovog identiteta i njihov pristup istorijskom nasleđu i verskim hramovima. To je esencijalno za opstanak bilo koje zajednice

Neosporno je da je socijalna vrednost kulturnog nasleđa SPC na Kosovu od suštinskog značaja za srpsku naciju. Kulturno nasleđe je okosnica nacije i očuvanja nacionalnog identiteta. Međutim, duhovna vrednost ovih lokacija na Kosovu je za Srbe prema onom što se dešavalo mnogo manja. U ove hramove se retko hodočastilo, gotovo nikada. Izuzetak su osamdesete godine prošlog veka. Tada su ovi verski hramovi postali mesta masovnog okupljanja. Ta, pseudo duhovna okupljanja, su iskorišćena za političke

ciljeve.

Okvirna konvencija Saveta Evrope o značaju kulturnog nasleđa za društvo opisuje ovo nasleđe kao “nasleđe iz prošlosti sa kojim se građani identifikuju, koje izražava njihove vrednosti, verovanje, znanje i tradiciju, a koje stalno evoluiraju”.

Kosovsko kulturno nasleđe mora uvažiti postojanje kulturne raznolikosti koja oplemenjuje region.

Tokom pregovora će se iskristalisati pitanja koja proizilaze iz nacionalističkih orijentacija. Nedostatak interkul-

turnog dijaloga u ovim pregovorima će otežati Albancima da shvate šta su srpske svetinje na Kosovu, a Srbima će biti teško da shvate značaj ubijenih Albanaca koja su još u masovnim grobnicama u beogradskom naselju Batajnica.

Propadanje verskih svetilišta može se pripisati njihovoj ekonomskoj nerentabilnosti. Samo su se donacijama vernika ova svetilišta održavala, renovirala i širila. Država je štitila spomenike kulture, ali od njih nije napravila ekonomski isplative objekte.

U pregovorima o budućnosti Kosova predstavnici Beograda i Prištine, bivši protivnici, treba da uče jedni o drugima i komuniciraju u raznolikosti koja nas okružuje.

Autor je novinar iz Prištine

KOSOVO: PREGOVORI I OPASNOSTI KOJE PREDSTOJE NEMIRI ZBOG LOŠE EKONOMIJE

Kosovo ulazi u proces pregovora o svojoj budućnosti uz ozbiljnu krizu struje, krizu sistema grejanja, a temperatura vazduha se približava nuli. Većina političara optimistički govori o budućnosti Kosova, ali prema istraživanjima većina Albanaca nije zadovoljna radom kosovske vlade. Nagomilani problemi životnog standarda mogu postati ozbiljna smetnja procesu pregovora. Martovski nemiri 2004. i nasilje koje ih je pratilo su pokazali da se socijalni nemiri mogu brzo rasplamsati na Kosovu do stepena koji se ne može kontrolisati. Pokazalo se da ni jedan kosovski lider nema kredibilitet i autoritet da smiri situaciju.

Većina građana Kosova smatra svoje lidere delimično odgovornim za lošu ekonomsku situaciju, ali kao najodgovorniju optužuje međunarodnu administraciju. Prema izveštaju Programa za razvoj UN (UNDP), blizu 60 odsto ispitanika smatra da je UNMIK odgovoran za lošu ekonomsku situaciju. Sa druge strane, 80 odsto ispitanika je spremno da demonstrira ulicama,

ako se pregovori o statusu Kosova ne okončaju očekivanim ishodom. Dve glavne nacionalne zajednice, albanska i srpska, su još ušančene na suprotnim pozicijama oko konačnog statusa Kosova. Albanci su odlučno za nezavisnost, a Srbi vide Kosovo kao deo Srbije.

Vladajuća koalicija Kosova ocenjuje pregovore o statusu kao “istorijski moment” kako bi predupredila moguće, ekonomski motivisane neredne. Pokrajina beleži veliku stopu nezaposlenosti koja prema nekim izvorima dostiže čak 65 odsto radno sposobnog stanovništva. Izveštaj Svetske banke, koji je objavljen krajem oktobra ocenjuje da 45 odsto kosovskog stanovništva živi u siromaštvu, dok je 15 odsto krajnje siromašno. Oko 150.000 đaka nije išlo u školu mesec dana zbog štrajka nastavnika, koji su zahtevali povećanje plata od 50 odsto. Zahtev nastavnika je vlada odbila zbog skromnog obima kosovskog budžeta. U trenutku kada su se očekivali socijalni nemiri, pregovori su se pojavili

kao svetlost na kraju tunela. Ali, pregovori su nemire samo odložili. Dugoročno, što Kosovo bude bliže rešenju statusa, realniji su nemiri izaz-

vani stalnom ekonomskom recesijom. Rešenje će verovatno biti kompromis koji neće zadovoljiti nijednu stranu. Uslovna nezavisnost, najčešće citirano statusno rešenje za Kosovo, stvara besnaroda na obe strane. Formacija koja sebe naziva Kosovska armija za nezavisnost (UPK) je zapretila članovima pregovaračkog tima da će snositi posledice ako hitno ne proglase nezavisnost.

Soren Jesen Petersen, šef administracije UN na Kosovu već duže vreme zahteva od albanskog pregovaračkog tima da smiri situaciju ako “ishod pregovora ne bude zadovoljavajući”. Ali, pregovarački tim se još na prvom

Avni Zogiani

sastanku nije složio oko strategije pregovora. Predsednik kosovske skupštine Nedžad Daci (Nexhat) optužio je koordinatora pregovaračkog tima Bljerima Šalju (Blerim Shala), koga je na ovo mesto delegirao predsednik Kosova Ibrahim Rugova da "nema legitimitet građana" za ovu funkciju. Daci se naljutio na Šalju jer je ovaj prvi govorio na sastanku albanskog pregovaračkog tima sa zamenikom državnog sekretara SAD Nikolasom Bernsom (Nicholas Burns). Daci je čak predložio da Šalja ne bude koordinator, što je razbesnelo Šalju, koji je potom prekršio diskreciju koja je pravilo pregovaračkog tima time što je objavio poverljive informacije sa sastanka pregovarača. Staloženi Rugova je smirio strasti kada je rekao: "Najvažnije je da svi podržavaju nezavisnost". Ali, oskudna energija čoveka kome je dijagnostifikovan rak pluća ne garantuje stabilnost pregovaračkog tima. Posle odluke Saveta bezbednosti UN da počnu pregovori o statusu, većina kosovskih lidera veruje da će rezultat pregovora biti nezavisnost Kosova. Ipak, pregovori mogu postati još jed-

Posle odluke Saveta bezbednosti UN da počnu pregovori o statusu, većina kosovskih lidera veruje da će rezultat pregovora biti nezavisnost Kosova. Ipak, pregovori mogu postati još jedna faza u "statusu quo" na Kosovu i još jedna "istorijska skretnica" koja će političarima biti izgovor da ublaže primedbe o pogoršanju životnog standarda građana.

na faza u "statusu quo" na Kosovu i još jedna "istorijska skretnica" koja će političarima biti izgovor da ublaže primedbe o pogoršanju životnog standarda građana.

I kada pregovori završe ostaje pitanje srpske manjine. Kosovsko vodstvo još nije odgovorilo na nagomilane zahteve srpske manjine o nekom obliku decentralizacije koja će im omogućiti neku vrstu teritorijalne autonomije i mogućnost "horizontalne veze" sa Srbijom. Međunarodna krizna grupa upozorila je pre dva meseca da decentralizacija može dovesti do podele Kosova. U Rimu je NATO krajem oktobra nagovestio da će se pregovarati uglavnom o decentralizaciji. Saznaje se da je NATO zahtevao od kosovskih Srba da pripreme sopstvenu verziju decentralizacije.

Kosovsko vodstvo ima maglovitu ideju o nezavisnoj državi, putu do nje i o tome šta će se desiti posle eventualne nezavisnosti. Kai Eide, izaslanik generalnog sekretara UN je u izveštaju Savetu bezbednosti UN zaključio da pregovori moraju početi, jer produženje sadašnjeg stanja ne donosi napredak. Eide se takođe založio da se više čini na integraciji srpske manjine. Nemiri marta 2004. su pokazali da političari Kosova ili nisu još naučili, ili ne žele naučiti da analiziraju socio-ekonomske indikatore. Nivo siromaštva koji je opisala Svetska banka, signalizira da će se farsa "istorijskog momenta" brzo potrošiti. Ako se ponovo budu rasplamsali nemiri na Kosovu, njihove posledice će verovatno biti veće od onih marta 2004.

Autor je novinar iz Prištine

KRATKA I NEPOTPUNA ISTORIJA JEDNOG SISTEMATSKI UPROPAŠĆAVANOG ODNOSA

O „NAMA“ I ALBANCIMA

Vladimir Arsenijević

Albanci su oduvek predstavljali najveću nepoznanicu među mnogim „narodima i narodnostima“ koji su sačinjavali onu sjajnu, premda na koncu tako tragično zloupotrebljenu, etničku i kulturnu raznovrsnost bivše Jugoslavije. U toj šarolikoj družini Jugoslovena oni kao da su unapred bili osuđeni na ulogu apsolutnih autsajdera. O njima se, budimo iskreni, razmišljalo nerado, a najlakše je bilo ne razmišljati uopšte. Živeli su tu do nas, ponekad i među nama, ali uvek mimo nas, isuviše različiti, jezikom i kulturom gotovo stranci među manje ili više srodnim jugoslovenskim narodima. Zaista, kao da su u tom svejugoslovenskom kololetu različitosti Albanci postojali tek

da bi odigrali nezahvalnu ulogu bednika, onog večito inferiornog, poslednjeg među poslednjima. Činjenica da su se i fizički nalazili „dole“, „ispod“ svih nas, kao da je dodatno verifikovala to njihovo bedno stanje. Sve što smo mi ikada želeli da znamo o njima sastojalo se isključivo od skupine podsmešljivih, uvredljivih stereotipa. Ako ih i nismo otvoreno mrzeli, bilo je to prosto stoga što ih nismo ni smatrali dostojnim mržnje, pa smo ih naprosto podnosili, i to s gotovo kolonijalnom nadmenošću. Naš osećaj superiornosti nije poznavao granice. Između „njih“ i „nas“ pravi dijalog nikada nije postojao. Čak i u najboljim vremenima, Albanci su za nas predstavljali tek primi-

tivne, smešne „Šipce“, bili su naše parije, pikaniniji, čiča Tome, ukoliko naše crnje.

Pa ipak, uprkos činjenici da su neprestano tavorili na samom dnu, Albanci su ipak postojali i zauzimali svoje kakvo-takvo mesto u kulturi svakodnevice tog doba koje pamtim po barem načelno proklamovanom „bratstvu i jedinstvu“.

U Leksikonu Yu mitologije, obimnom kolektivnom delu u kojem su saku-

pljena raznovrsna sećanja mnogobrojnih bivših Jugoslovena na period zajedničke domovine, među stotinama obrađenih odrednica te verovatno hiljadama pomenutih imena i pojmova, promiču i pojedine ličnosti albanske nacionalnosti. Ne baš previše njih – lista je, istina, mogla da bude i šira – ali šta to, na kraju krajeva, uopšte znači: previše? Obradeno je tu, ili barem spomenuto, ukoliko je moja računica ispravna, ukupno 19 ličnosti: šest glumaca i glumica (Faruk Begoli, Bekim Fehmiu, Melihat Ajeti, Abdulahman Šalja i Džim i Džon Beluši), dva političara i jedna političarka (Riza Sapundžiju, Azem Vlasi i Kaćuša Jašari), dva fudbalera (Dževad Prekazi i Fahrudin Jusufi), jedan anonimus (vojnik, izvesni Jeton), jedan pevač (Sabahudin Kurt – samo, da li je on zaista Albanac?) i dve pevačice (Zana Nimani i Nemdžija Paraguša), dva rvača (dva Šabana: Trstena i Seidi), jedan bokser (Azis Salihu) i, na koncu, jedna – svetica (prirodno, Majka Tereza od Kalkute)...

Ma koliko da je vidljivost Albanaca u oku prosečnog Jugoslovena Titovog doba bila slaba, taj mlitavi kultur-rasizam danas se čini benignim i gotovo prihvatljivim kad se uporedi s aktivnom, razarajućom mržnjom prema „Šiptarima“ koja će zahvatiti Srbe u godinama nakon Titove smrti i prvih „nemira“ na Kosovu, a pogotovo nešto kasnije, u periodu vladavine Slobodana Miloševića i raspada zajedničke države – premda bi svakako preciznije bilo napisati: njenog nemilosrdnog kidanja. Političari, mediji, a time i većina građana, naše prve komšije s juga nisu više zvali onako neutralno kao nekad, Albancima, već samo i jedino pogrdno – Šiptarima, a ti Šiptari kao da su postojali isključivo u svojoj nepokolebljivoj nameri da unište i satru «nas» - Srbe. (Kasnije će im se u toj neformalnoj anti-srpskoj koaliciji pridružiti i drugi: CIA, Vatikan itd. itd.) U nameri da ostvare svoj konačni cilj – „Kosovo-republiku“ – Šiptari su pretnjama, lukavstvima, prevarom i čistim terorom

istiskivali srpski živalj i otkupljivali srpsku imovinu, nekad ih je na Kosovu bilo malo, znatno manje nego nas, ali oni su godinama iz Albanije (nekakvim čudom – krajnje slobodno) prelazili granicu i naseljavali se tu, kod nas, u našim očima obdareni podljudskim svojstvima termita ili mrava, izvesnom kolektivnom prodornošću, osim toga „kotili su se ko zečevi“, a ta zebnja i zgađenost šiptarskim neobuzdanim virilitetom i posledično visokom stopom nataliteta promovisani su neprestano kao neophodni kod svakog Srbina koji se inače, ukoliko ne bi gajio tu obaveznu mračnu mržnju prema „Šiptaru“, svakako ne bi mogao ni nazvati pravim Srbinom, pa to najverovatnije nije ni bio.

Tako su Šiptari, zahvaljujući propagandi srpske politike Miloševićevog doba i njoj uvek pripadajućih medija, konačno promovisani u vrhunske srpske arhi-neprijatelje bez kojih je i postojanje samih Srba praktično nezamislivo, jer, zaista, šta bi Betmen bez svog Džokera... Nije li se tih mračnih godina nekako sve oko njih vrtelo? Nije li se baš na kosovskom pitanju Slobodan Milošević jednopotezno katapultirao onako visoko, pravo u sam zenit srpskog političkog neba? Nije li, na koncu, i sam raspad Jugoslavije počeo i okončao upravo tu, na Kosovu? Šiptari za «nas», tokom devedesetih godina, više nisu bili nikakvi pikaniniji, nikakve čiča Tome, naprotiv. Bili su to strašni, opasni demoni, uporni u svojoj nameri da zaposednu i zauzmu naše „istorijske“ teritorije, da nam preotmu kolevku naše „kulture“ i svih drugih naših mitova, da nas obeprave od svega što nam po „istorijskom“ pravu pripada. Ali naš Vožd je, na sreću, imao dobar plan koji je odvažno sprovodio u delo zbog čega je uostalom dugo uživao popriličnu popularnu podršku čak i među onima koji su se dosledno protivili raznim drugim aspektima njegove politike.

Evo šta će on učiniti tokom trinaest godina svoje razorne vladavine: ne bi li sprečio Šiptare da nas proteraju

s vekovnih ognjišta, Milošević će na Kosovu instalirati brutalnu policijsku državu, otpočeće s kampanjom hapšenja nevinih građana, masovnih otpuštanja Albanaca zaposlenih u državnim službama i preduzećima, čišćenja političke elite od njenih albanskih predstavnika i dovođenja isključivo Srba lojalnih režimu na rukovodeće pozicije u pokrajini, zatvaraće škole i univerzitete na albanskom jeziku istovremeno sejući unaokolo neprestani teror i nasilje prema svim građanima Kosova indiskriminativno, paralelno će do besmisla antagonizovati odnose s drugim jugoslovenskim republikama, izazivajući rat za ratom i rasparčavajući zemlju, antagonizovaće i odnos sa političkim neistomišljenicima kod kuće kao i s političkom opozicijom te time pocepati sopstveni narod na dva oštro suprotstavljena tabora, antagonizovaće i odnos s međunarodnim činiocima i izazvati ekonomsku, političku, kulturnu i svakojaku blokadu zemlje, a onda će, u tom svom mračnom carstvu zla, bede i hiperinflacije, već sasvim oslobođen bilo kakve dalje odgovornosti, slobodno ratovati, rušiti, paliti, proterivati i ubijati svuda unaokolo sve dok ga ta neobuzdana spirala ne dovede ponovo tamo odakle je sve i počelo, nazad na Kosovo. Čime će otpočeti njegov kraj. Ujedno ojačan i oslabljen sedmogodišnjim ratovanjem na svim frontovima, rešen da s Šiptarima završi jednom za svagda, Milošević će masovnim proterivanjem i ubijanjem albanskog stanovništva s Kosova kao i paljenjem i uništavanjem kosovskih sela i gradova konačno izazvati bombardovanje Srbije i Crne Gore od strane NATO-a što će rezultirati potpunim krahom srpske politike i momentalnim prestankom svakog oblika prisustva srpske države u sopstvenoj južnoj pokrajini, za čime će uslediti nova izmena uloga žrtve i krvnika na tom nesrećnom mestu, te egzodus i stradanje tamošnjeg srpskog i dela romskog stanovništva, osvetničko divljanje i revanšizam «pobednika» (još jednom, žrtve će biti isključivo nedužni civili),

paljenje imovine i uništenje svake preostale nade u skori suživot ili povratak tako dugo očekivane normalnosti u međusobne odnose nas, običnih ljudi, Srba i Albanaca podjednako. Jedna tako mudra i tako fantastično odigrana igra, kakvu je odigrao Milošević uz široku podršku srpskog javnog mnjenja, ima samo jedan moguć kraj.

On se zove - Ševeningen.

Ali sramota zbog svega ipak ostaje ovde, na nama, građanima Srbije.

Prihvatili je mi ili ne.

A danas?

Kad su, pre samo nekoliko godina, srpski mediji bili zasuti prilozima o otkriću masovnih grobnica sa telima kosovskih Albanaca, možda je najstrašnija bila ona o hladnjači koja je mnoge leševe istovarila negde blizu ušća reke Dervente u jezero Perućac. Imali smo prilike da vidimo strašne scene izvlačenja leševa, potresnu ispovest vozača hladnjače, a u čitavoj toj ofanzivi najrazličitijih priloga jedna od beogradskih televizija zabeležila je i kratak razgovor s nekim everyman-om koji se tih dana blaženo kupao u Perućcu, potpuno neosetljiv na činjenicu da su u istoj toj jezerskoj vodi do nedavno plutali i trulili leševi albanskih civila.

»Pravo da vam kažem, ja u sve to uopšte ne verujem,« izjavio je taj bogomdani simplisimus u kameru, trepćući nevino, osmehujući se lakonski, mrtav hladan. I ponosno uskočio u vodu, da se okupa pred kamerama.

Ludo, pomislio bi čovek, ali ne, naprotiv – to je sasvim razumljivo. Srpski građanin je od srpskog političara posredstvom srpskih medija čitavu jednu deceniju neprestano podučavan kako da laže tako bezočno da na koncu i sâm olako poveruje u sopstvenu laž. I sad samo koristi tu stečenu veštinu. Denial je jedna od najvažnijih novih srpskih osobina, toliko nova da čak ne posedujemo ni prav naziv za nju... A upravo taj denial, tako hladan prema ljudskoj patnji, tako nesposoban da propusti čak i elementarno saosećanje, uverljivo govori o tome da mi kao društvo na žalost nismo nigde stigli u

ovih poslednjih pet godina.

Da li je novo vreme (koje računamo od Miloševićevog konačnog pada petog oktobra 2000.) razrešilo barem neka od akutnih, bolnih pitanja iz devedesetih?

Hm, možda poneko.

Ujedno otvorili su se mnogi drugi problemi koje u to vreme nismo ni slutili.

Srbija je danas tužna, zalutala, desničarska palanačka država, ksenofobična, nepoverljiva, dozlaboga konzervativna, skućene, tabloidske svesti, dezorijentisana iznad svega – ponekad se čini da iz ovog kovitlaca zaista nema pravog izlaza. Pitanje statusa Kosova i možda za budućnost još važnije pitanje našeg daljeg odnosa s kosovskim Albancima svakako spadaju među najvažnija pitanja, ali ona su i dalje samo jedna

od mnogih koja preokupiraju srpsko društvo danas. Srpski građanin je u izvesnom smislu umoran od politike i interesuje ga samo ekonomski prosperitet ali njegovi stavovi prema Albancima ostaju nepromenjeni još od Miloševićevog doba. Osećaju prezira, mržnje i superiornosti danas je jedino pridodat i potmul, mračni besgubitnika koji se povremeno pretvara u nekakvo istoricističko lelekanje, muklo samosažaljenje i osećaj prevarenosti, uz vrstu pseudo-mistične pravičnosti... Mogući »gubitak« južne pokrajine i dalje se, barem u određenim segmentima našeg društva, doživljava krajnje apokaliptično. Nedavno je čitav centar Beograda bio oblepljen plakatima na kojima je pisalo: NEMA SRBIJE BEZ KOSOVA. (Samo ko to kaže ko to laže da nema? I kako to misli – nema?!?) Ali uz sve to, evidentno je da pitanje Albanaca i Kosova ponovo igra sve marginalniju ulogu u svakodnevnim preokupacijama srpskog građanina. On je, ma šta da u ovom ili onom času

tvrdio, u stvari suštinski rešen da ni u šta više ne veruje, poput onog simplisimusa u jezeru... On je umoran, zagledan u sebe, odveć sebičan čak i da mrzi aktivno kao nekad. Mlade generacije u našoj zemlji nepovratno su zaražene virusom šovinizma. Naši mladi ljudi, velikim delom, zaslepljeni su istim zabludama kojima su robovali i njihovi roditelji. Od njih se, na žalost, ne može očekivati mnogo toga. Izgleda da će zaista – kako je to nekad rekao Dušan Jovanović – tek naši unuci biti naši pravi sinovi...

Šta, dakle, da se radi?

Možda je zaista došlo vreme da sami sebi napokon priznamo (kao u onom lapsusu koji je ujedno jedna od najvećih istina koje smo imali prilike da čujemo u poslednje vreme, jer u zemlji s druge strane ogledala lapsusi najlogičnije zvuče) da je – »Srbiji potrebna nezavisnost od Kosova«?

Autor je književnik iz Beograda

BEZ AMNESTIJE IDEOLOGA I POMAGAČA ZLOČINACA

Danijela Ranković

U okviru programa „Mladi i mediji“, Inicijativa mladih za ljudska prava organizovala je u Prištini od 7. do 9. oktobra, a u saradnji sa Fondacijom „Hajnrih Bel“ (Heinrich Boell) konferenciju pod naslovom „Od etničkog nasilja do građanske normalnosti - poruke iz svakodnevnog života“. Dvodnevna debata održana je u Galeriji „Hani i 2 Robertëve“, u prisustvu šezdesetak učesnika, uglavnom novinara, studenata, profesora, pravnika, umetnika i predstavnika organizacija civilnog društva.

Na početku konferencije prikazan je dokumentarni film Jasne Janković „Kad pališ, pali bolje“, u produkciji Radio televizije B92.

To je bio uvod u sesiju Suočavanje sa prošlošću - Od poricanja do priznanja. Uvodna izlaganja dali su Škelzen Malići (Shkelzen Maliqi), publicista sa Kosova i Marijana Toma, istraživač Fonda za humanitarno pravo.

Malići smatra da za zločine na Kosovu ne postoji kolektivna krivica, ali da ne sme biti ni kolektivne amnezije. „Potrebno je promeniti tendenciju koja postoji, naročito u Srbiji, a

u manjem obimu na Kosovu. Postaje opšte mesto tvrdnja da oni koji su učinili konkretan zločin treba da budu kažnjeni, a istovremeno se amnestiraju oni koji su bili ideolozi zločina, te oni koji su podržavali dešavanja tokom rata“, rekao je Malići. On je ocenio da ni na Kosovu nema dovoljno kritičke distance prema zločinima koji su učinjeni prema pripadnicima srpske nacionalnosti, ali i prema Albancima koji su smatrani saradnicima Miloševićevog režima. „Iako se u ovdašnjim medijima o tim slučajevima piše, iako nema jakog javnog suprotstavljanja Haškom tribunalu, postoji opšte mišljenje da su pojedini Albanci optuženi za ratne zločine samo zbog političkog balansa“, kazao je Malići.

Prema njegovim rečima, kada je u pitanju Srbija, može se govoriti o kolektivnoj odgovornosti pojedinih institucija, poput vojske, Srpske pravoslavne crkve, Srpske akademije nauka i umetnosti, pojedinih političkih partija i skupštine Srbije.

Marijana Toma govorila je o terminu „suočavanje s prošlošću“, odnos-

no terminu „tranziciona pravda“, o obavezama država koje izlaze iz konflikta i o ulozi civilnog društva u procesu suočavanja s prošlošću i o predlogu za formiranje regionalne komisije za žrtve koji je iznet pre mesec dana na regionalnim konsultacijama nevladinih organizacija u Beogradu. Regionalna komisija za žrtve trebalo bi da bude komisija koja bi radila pod pokroviteljstvom generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Motiv Fonda za humanitarno pravo i Međunarodnog centra za tranzicionu pravdu da se formira ovakva međunarodna, odnosno regionalna komisija za žrtve je upravo u tome da jedan ovakav projekat nije moguć na nacionalnom nivou jer je sam konflikt imao regionalni karakter i veliki broj zajednica je upleten u ove konflikte. Ova komisija bi, kako je predloženo, imala pravo da istražuje ratne zločine, odnosno da istražuje kršenja međunarodnog humanitarnog prava od 1991. do 2000. godine, da uzima izjave svedoka, žrtava i počinitelja koji bi bili voljni da svedoče pred njom bez amnestije. Takođe, ova komisija

predviđa javno saslušanje žrtava čime bi omogućila da glas žrtava bude taj koji će pokušati da prekine poricanje zločina koje postoji u državama regiona.

Dekan Fakulteta političkih nauka u Beogradu Milan Podunavac govorio je o kosovskom i srpskom društvu kao o društvima koja iznova tragaju i iznova pokušavaju da redefinišu zajednički kolektivni i politički identitet. "U tom traganju je složeni proces javne i političke deliberacije, slobodne i otvorene rasprave nužna pretpostavka da taj izbor jednog modernog političkog subjektiviziranja društava bude rezultat njihove političke samorefleksije i njihovog političkoga samorazumevanja, jer ako nema samorazumevanja, ako nema samorefleksije o tome šta jesmo i šta nas ujedinjuje kao političku zajednicu, onda je naša budućnost uvek rezultat slučaja, a ne našeg političkog izbora. Političko društvo Kosova i političko društvo Srbije imaju jednu vrstu ujedinjenosti, jednu vrstu zajedništva. To je ono zajedništvo koje je ograničavalo modernizaciju oba društva, to ona vrsta zajedništva koja ujedinjuje ova društva opterećena snažnim nedemokratskim i autoritarnim političkim tradicijama. To je jedna vrsta objašnjenja zašto ova politička društva imaju zakasneli, složeni i ograničeni proces unutrašnje političke modernizacije i dosezanja onih vrednosti - demokratskih, liberalnih i političkih koje su bitna pretpostavka jednog dobro uređenoga društva. Sa postojanjem tih snažnih

negativnih nasleđa nikad da se ujedine u jednu političku zajednicu, u jednu zajednicu u kojoj će jedni druge prepoznati kao pripadnike iste političke zajednice i po tome se razlikovati od pripadnika drugih političkih zajednica", rekao je Podunavac.

Na sesiji Mediji i posledice oružanih sukoba uvodničari su bili Petrit Selimi, izvršni direktor Media Works, Avni Zogjani, novinar „Koha Ditore“, Đeraćina (Gjeraqina) Tuhina, novinarka Radija Slobodna Evropa sa Kosova i Miljenko Dereta, direktor Građanskih inicijativa iz Beograda. Dereta je ocenio da je potrebno ustanoviti i odgovornost medija, novinara i urednika za zločine koji su se dešavali na prostoru bivše Jugoslavije, naglašavajući da bi zbog onoga što su činili u pripremi rata i u praćenju ratnih zbivanja, pojedini novinari iz Srbije trebalo da završe kao optuženici pred Haškim tribunalom. „Ja zaista mislim da postoje trenuci u razvoju društava kada uloga medija mora biti i, da tako kažem, prosvetiteljska, da ima jedan pedagoški podtekst i da favorizuje, ma kako to možda nekome zvučalo ružno, da favorizuje određeni sistem vrednosti. Ako vi u društvu koje se stvara ne favorizujete ceo prostor ljudskih prava, onda naravno ljudska prava neće imati važnost u društvu koje nastaje. Dakle, i vi i mi imamo, mi smo imali ranije od vas priliku da stvorimo novo društvo. Ako ga mi stvaramo prikrivajući činjenice, prikrivajući probleme zarad tzv. viših političkih interesa, onda mi stvaramo društvo koje u samom svom korenu

nije zdravo", rekao je Dereta.

On je istakao da predstavnici nevladinog sektora imaju drugačiji stav prema rešavanju kosovskog problema i dodao da se on lično slaže sa tvrdnjom bivšeg ministra spoljnih poslova SCG Gorana Svilanovića da je nezavisnost Kosova "logična posledica zbivanja na ovim prostorima".

U okviru sesije Iskustva i doprinosi u razvoju civilnog društva govorili su Reze Dulji (Reze Duli), zamenica direktora ATRC u Prištini, Milan Podunavac, dekan Fakulteta političkih nauka i Baškim Rahmani (Bashkim Rrahmani), iz FDI u Đakovici.

Podunavac je govorio je o ključnim momentima prema kojima se civilno društvo u Srbiji oblikuje, o ratu, nacionalizmu i diktaturi: "Srbija je u ovome momentu blokirano političko društvo koje pet godina nakon osvajanja protodemokratskog okvira u oktobru 2000. godine ima ogromne poteškoće da odgovori na fundamentalne imperitive bez kojih jednog dobro uređenoga društva nema, a to su imperativi stabilnog pravnog poretka, kolektivnog zajedničkog identiteta i demokratske legitimnosti koja je ozbiljno narušena.

Na poslednjoj sesiji Položaj žena i marginalizovanih grupa govorile su Sevdije Ahmeti (Sevdie) iz CFPWC, Remzije Šahini Hodžaj (Remzie Shahini-Hoxhaj), predstavnik Finish Human Rights Project iz Prištine i Snežana Dobradžijev, iz nevladine organizacije „Svetla budućnost“ iz Mitrovice.

NASTAVAK EDUKACIJE JAVNIH ZASTUPNIKA PRAVDE

Nastavljajući projekat “Jačanje mreže javnih zastupnika pravde”, Inicijativa mladih za ljudska prava je organizovala “Napredni seminar o javnom zastupanju”. Ovaj dvodnevni seminar je namenjen grupi od deset javnih zastupnika pravde, mladim ljudima koji zajedno sa Inicijativom u lokalnim zajednicama širom Srbije, edukuju svoje vršnjake i učestvuju u procesu suočavanja sa prošlošću. Ovi

mladi ljudi su na seminaru imali priliku da unaprede svoja znanja o radu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), fokusirajući se na slučajeve ili presude ovog suda. Moderator seminara je bila Aleksandra Milenov iz kancelarije MKSJ u Beogradu. Svaki javni zastupnik pravde je imao zadatak da pripremi prezentaciju nekog slučaja Tribunala, presuda i okolnosti pod kojima su se

određeni zločini dogodili. Prezentacije su se odnosile na: Prijedor (zločin, optužnice i presude), optužnice protiv rukovodstva Republike, Hrvatske optužnice protiv srpskog i albanskog rukovodstva za zločine počinjene na Kosovu, zločini u Foči kao i optužnicu Vojislava Šešelja.

Učesnici su imali priliku da nakon svake prezentacije čuju komentare i preporuke Aleksandre Milenov o načinu prezentovanja činjenica, izboru informacija koje se prezentiraju.

Po oceni učesnika, najvažniji deo seminara je bila diskusija nakon prezentacija o tome koja su najčešća pitanja sa kojim se javni zastupnici pravde susreću u radu, a koja se odnose na delovanje MKSJ.

Milenov je govorila o činjenicama koje mogu poslužiti da bi se na uobičajena pitanja dali što konkretniji odgovori. Na kraju seminara je zajednički zaključeno da se edukacija “javnih zastupnika pravde” mora nastaviti uporedo sa njihovim radom na terenu tokom 2006. godine.

Seminar je održan 13. i 14. oktobra u hotelu “Kasina” u Beogradu.

I.S.

PRENOSIMO: Danas

POVODOM NAJNOVIJIH NAPADA NA ADVENTISTIČKU CRKVVU EKSPERTI ZA “EVROSLINAVCE”

Piše: **Jovan Byford**

Prvog novembra 2005. nepoznati počinioci razbili su prozore na zgradi Adventističke crkve u Beogradu. Predstavnici adventista su incident prijavili Ministarstvu unutrašnjih poslova i Ministarstvu vera Republike Srbije. Istog dana, Ministarstvo vera je izdalo saopštenje u kome se ovaj napad osuđuje ali se isto tako “sa žaljenjem” konstatuje da su “sve crkve i verske

zajednice u Srbiji povremeno izložene ovakvim ili sličnim ispadima netrpeljivosti i neprijateljstva”. Najčešće, međutim, navodi se u saopštenju, žrtve su “Srpska pravoslavna crkva i Hrišćanska adventistička crkva”. Ministarstvo vera je istaklo da će se truditi da “u okviru svojih nadležnosti, svakoj crkvi i verskoj zajednici, svejedno da li je tradicionalna ili nova, i da li je brojem pripadnika velika ili mala, omogućiti punu slobodu iskazivanja

verskih uverenja, kao i pravo da javno deluju”.

Iako se kao najveće i najčešće žrtve “netrpeljivosti i neprijateljstva” navode Srpska pravoslavna crkva i Hrišćanska adventistička crkva, ministarstvo u svom saopštenju nije navelo kakvim je to ispadima netrpeljivosti i neprijateljstva danas izložena Srpska pravoslavna crkva. Ovom prilikom Ministarstvo nije imalo u vidu probleme koje predstavnici SPC imaju van republike, na

primer u Crnoj Gori (konflikt sa rukovodstvom te države), na Kosovu (događaji u martu 2004. i kasnije) ili u Makedoniji (hapšenje vladike Jovana)... Osuda je u ovom slučaju ograničena na ispade protiv SPC u samoj Srbiji.

Bilo bi korisno ako bi ministar vera, Milan Radulović pojasnio o kakvim je izlivima netrpeljivosti prema SPC zapravo reč i ko su ljudi i organizacije koji u Srbiji viktimizuju Srpsku pravoslavnu crkvu? U crkvenoj štampi ili u nekom saopštenju Informativne službe Srpske pravoslavne crkve nije zabeležen nijedan fizički napad na bogomolju ili pojedinca, sem onog incidenta u Sandžaku, kad su prošle zime mladići grudvama zasuli jednog sveštenika. Stoga se čini da je u ovom slučaju namera ministarstva vera bila da nam skrene pažnju na postojanje određenih struktura koje prema Pravoslavnoj crkvi osećaju i otvoreno izražavaju netrpeljivost. Sudeći po navodima u crkvenoj štampi i istupanjima crkvenih velikodostojnika, radi se pre svega o “evroslinavcima” (A. Jevtić): nevladinim organizacijama, koje

je patrijarh jednom prilikom okarakterisao kao “ogrehovljene duše” i liberalnom javnom mnjenju koje povremeno kritikuje klerikalizaciju srpskog društva i države. Po nekima čak, viktimizacija crkve od strane “evroslinavaca” i njihovih “suflera iz Vašingtona i Brisela” gora je od one koju je “doživela pod Turcima i komunistima”. Neophodno je stoga da nam Milan Radulović kaže da li se po njemu svi oni koji u javnosti kritikuju crkvu mogu staviti u isti koš sa vandalima koji razbijaju prozore na Adventističkoj crkvi? Morao bi nam objasniti i šta on, naravno “u okviru svojih nadležnosti”, namerava da učini da poboljša položaj Srpske pravoslavne crkve i zaštititi je od “ispada netrpeljivosti i neprijateljstva” koji se u ovom slučaju, sva je prilika, svode pod “delikt mišljenja”?

Vratimo se ipak, incidentu sa razbijanjem prozora na Adventističkoj crkvi,

jer ovaj događaj ima još jednu zanimljivu dimenziju. Pre nekoliko dana, ministar unutrašnjih poslova Dragan Jočić izdao je saopštenje u kom je nevladinu organizaciju Inicijativa mladih za ljudska prava optužio da širi “uskogrudost i jednoumlje”. Ovakva optužba usledila je nakon što je u junu ove godine, Inicijativa mladih Okružnom javnom tužilaštvu u Beogradu podnela krivičnu prijavu protiv jednog radnika MUP zbog “izazivanja rasne, verske i nacionalne mržnje, razdora i netrpeljivosti iz člana 134. Osnovnog krivičnog zakonika”. U krivičnoj prijavi se navodi da kapetan policije Zoran Luković, autor

više knjiga na temu verskih sekta (jedna od njih, “Verske sekte priručnik za samoodbranu” koristi se kao udžbenik u srednjoj školi MUP u Sremskoj Kamenici) “kontinuirano svojim javnim delovanjem izaziva i raspiruje mržnju protiv pripadnika manjinskih verskih zajednica”. Naime, u Lukovićevim knjigama i javnim nastupima pripadnici malih verskih zajednica optužuju se za širenje narkomanije, zlostavljanje dece i za ritualna ubistva. O njima se govori kao o ograncima Novog svetskog poretka koji podrivaju srpsko nacionalno i duhovno biće, kao o oružju u specijalnom (“neokortikalnom ratu”) protiv Srbije i pravoslavija. Luković male verske zajednice dovodi u vezu s Iluminatima, tajnom organizacijom koja od 1786. kada je prestala da postoji, opstaje samo kao relikv teorija zavere u razbuktalnoj mašti pojedinaca. Ministar Jočić ipak, pre neki

dan saopštava javnosti da je Luković “ekspert za sekte čiji je kvalitet i objektivnost rada nebrojeno puta verifikovan kako od građana tako i od domaće i inostrane stručne javnosti, a koji u MUP ima podršku”.

Zašto je sve ovo važno? Zato što su predstavnici Adventističke crkve nedavni incident prijavili Ministarstvu unutrašnjih poslova, očekujući da ono reaguje, napravi uviđaj i pronade odgovorne. Istovremeno se Adventistička crkva u “ekspertskim” knjigama Zorana Lukovića, pominje kao jedna od najuticajnijih (a samim tim i najopasnijih) “pseudohrišćanskih sekta” u Srbiji. Po Lukoviću, adventisti pokušavaju da se infiltriraju u vladajuće strukture i podriju duhovnost srpskog naroda. Može li se od Ministarstva unutrašnjih poslova očekivati da istraži krivično delo učinjeno protiv jedne verske zajednice koju je “ekspert” istog tog ministarstva okarakterisao kao izvor opšte opasnosti?

Sledeće pitanje je, hoće li možda SPC reagovati na napad na zgradu Adventističke crkve i osuditi vandalizam prema svojoj “sapatnici”? Verovatno neće. Još dvadesetih godina prošlog veka Bogomoljački pokret, koji je delovao u okviru Srpske pravoslavne crkve i pod patronatom Nikolaja Velimirovića, u svojim publikacijama žustro se protivio “jeresi adventizma” i pozivao na zabranu Adventističke crkve. Argument je bio da ova crkva negativno utiče na “verska i nacionalna osećanja Srba”. U delatnosti Adventista, baš kao i danas, videla se zavera: o njoj se pisalo kao o “plodu jevrejomasonstva u hrišćanstvu”. Stoga nije čudo da se u Srpskoj crkvi Lukovićevo učenje o sektama visoko vrednuje. Njegov udžbenik je već sedam godina zajednički izdavački poduhvat SPC i MUP.

*Autor je predavač u Školi društvenih nauka
Trent Univerzitetu U Notingemu*

PRITISCI NA NVO U SRBIJI

Okružno javno tužilaštvo u Beogradu pokrenulo predkrivični postupak protiv Nataše Kandić zbog "klevete države"**Uvođenje verbalnog delikta**

Pokretanje predkrivičnog postupka protiv Nataše Kandić, izvršne direktorke Fonda za humanitarno pravo, zbog intervjua u kome je 13. juna 2005. godine na TV B92 iznela kritički stav prema predstavnicima vlasti Republike Srbije, predstavlja pokušaj zastrašivanja branilaca ljudskih prava i nevladinih organizacija koje nastoje da podstaknu institucije i društvo na pripitivanje odgovornosti za nedela koja su počinjena u prošlosti. Reč je o prvom slučaju verbalnog delikta za poslednjih 15 godina.

U oružanim sukobima u bivšoj Jugoslaviji počinjeni su stravični zločini za koje su odgovorne srpske snage, što zahteva odgovoran i samokritički odnos, ne samo nevladinih organizacija za ljudska prava, nego i institucija i celokupne javnosti, da bi se prekinila praksa nekažnjavanja. U tom kontekstu ponašanje sadašnjih predstavnika države mora jasno da pokaže diskontinuitet sa bivšim režimom čiji su nosioci optuženi pred Međunarodnim krivičnim sudom u Hagu za najteže povrede međunarodnog humanitarnog prava.

U suštini, reč je o neophodnosti uspostavljanja tranzicione pravde koja predstavlja uslov za dostizanje vladavine prava i izgradnju demokratskih institucija. U tom kontekstu Nataša Kandić je tokom pomenutog intervjua ispoljila kritički stav o odnosu države i najviših predstavnika institucija prema obavezama da iznesu istinu i omoguće pravdu za žrtve.

Odsustvovanjem predstavnika najviših državnih organa na konferenciji Fonda za humanitarno pravo "Srebrenica – van osnovane sumnje" propuštena je prilika da čelnici države priznaju počinjen zločin i pokažu solidarnost sa patnjama žrtava. Poricanje genocida u Srebrenici samo je potvrđeno nespremnošću Skupštine Republike Srbije da usvoji Deklaraciju nevladinih organizacija o priznanju zločina i žrtava. FHP kao ekspertska organizacija za podršku tranzicionoj pravdi smatra da je kritika neadekvatnog odnosa prema nasleđu prošlosti sasvim legalna i legitimna. Ona mora biti ozbiljno shvaćena, a ne tumačena kao vid neprijateljskog odnosa prema institucijama. Kad bi kritika uistinu bila shvaćena na pravi način, tada bi se predsednik republičkog parlamenta poklonio žrtvama srebreničkog masakra i pokazao žrtvama zločina da postoje ljudi sa "dugim bradama" koji saosećaju sa njihovim patnjama, jer u sećanju žrtava njihovi dželati često imaju imidž bradatih ljudi sa krvavim noževima. Dakle, nije postojala namera da se u intervjuu omalovaži ličnost predsednika Skupštine Republike Srbije, zbog čega je Okružni sud u Beogradu između ostalog i pokrenuo istražni postupak protiv Nataše Kandić, već da se podstakne debata o tome zašto žrtve svoje zločince uvek opisuju kao četnike, odnosno ljude sa dugim bradama. Stoga je očigledno da država posredstvom tužilaštva, koje u kritičkom stavu vidi povredu ugleda Republike Srbije, vrši pritisak na slobodu misli i javne reči.

Dodatnu sumnju u nepristrasnost tužilaštva budi i činjenica da se potpredsednik Srpske radikalne stranke Tomislav Nikolić svrstava u zaštitni objekat iz čl. 98 st.1 KZ RS u vezi sa izjavama Nataše Kandić o njegovom boravku Antinu, u vreme oružanih sukoba na teritoriji Republike Hrvatske. Takav pristup je neosnovan jer, s obzirom na njegovu funkciju, on ne spada u zaštitni objekat navedenog krivičnog dela. Štaviše, to samo pojačava utisak da ponovno prisustvujemo oživljavanju verbalnog delikta.

Ispoljavanje kritičkog mišljenja o načinu na koji predstavnici države iskazuju političku odgovornost za nedela počinjena u vreme bivšeg režima, ne predstavlja optužbu i porugu za državne institucije. Naprotiv, ukazivanjem na takvu odgovornost predstavnici političkih i državnih institucija se podstiču da se jasno ograde od teškog nasleđa prošlosti.

Saopštenje Fonda za humanitarno pravo od 09.11.2005